

Förskollärares arbete med barns inflytande och delaktighet i samlingarna

Jessica Alm och Emelie Brockmar
LÖXA1G

Examensarbete:	15 hp
Kurs:	Löxa1G
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT/2014
Handledare:	Agneta Simeonsdotter Svensson
Examinator:	Maj Asplund Carlsson
Kod:	HT14-2920-041-LÖXA1G
Nyckelord:	Samling

Abstract

Studiens syfte är att undersöka och tolka hur förskollärare göra barnen delaktiga i samlingen på förskolan. Skapa sig en djupare kunskap och förståelse för barns delaktighet i samlingen och förskollärares uppfattning om barns delaktighet. Genom intervjuer som metod i studien har förskollärare besvarat olika frågor om samlingen i verksamheten, vilket syfte har samlingen och hur de gör barnen delaktiga i upplägget. Studien kopplas till tidigare forskning som är relevant utifrån studiens syfte och de frågeställningar, samt de svar förskollärare ger från intervjuerna. Vi kommer också att benämna tidigare forskning där de använde samling som metod i verksamheten och aktivitet med barnen. Studien belyser förskollärares uppfattning om barns delaktighet och inflytande i samlingen samt vilket syfte de har med samlingen på avdelningen. Studien har en kvalitativ ansats där undersökningsmetoden består av intervjuer, med halvstrukturerade frågor. I intervjuerna finns möjligheter för förskollärarna att berätta utefter deras erfarenheter och tankar, men så att de håller sig inom vår forskningsfråga. Intervjufrågorna ska förtydliga förskollärarnas val och utformande i verksamheten till vilket syfte de arbetar med samlingen med barnen och anpassar barnen till deltagare. Urvalet av förskollärare i studien består av nio förskollärare i två olika kommuner. Resultatet i vår studie visar att förskollärarna tillåter barnens delaktighet i olika grader beroende på barnens ålder. Flera av dem nämnde att poängen med samlingen var att samla ihop barnen för att de ska kunna se varandra, skapa en vi-känsla på avdelningen. Alla förskollärare använde sig inte av samlingen på avdelningen, men det förekom mindre samlingar mellan barnen för att lättare kunna hjälpa barnen att ta del av den kunskap de erbjuder. I några intervjuer skapar de ett lustfyllt lärande tillsammans med barnen genom att använda lika material och redskap för att intressera barnen. Den tanke vi har med den här studien är att synliggöra samlingen som en metod och möjligheter att göra barnen delaktiga i processen.

1 Förord

Vi studenter som forskar i den här studien är Jessica Alm och Emelie Brockmar, vi studerar till att bli förskollärare och har nu gått förskollärareprogrammet på Göteborgs universitet. Vi har intresserat oss i hur man kan skapa ett lustfyllt lärande för barnen i förskolan och hur de blir delaktiga i verksamheten utifrån deras förmåga. Efter att ha jobbat och praktiserat på en rad olika förskolor har vi sett olika former av arbeten med barnen men med en gemensam del just samlingen. Ingen har sett likadan ut men det har varit en samling med barnen vid en specifik tidpunkt. Vi vill skapa en större förståelse för varför och hur förskollärare väljer och formar samlingen i den dagliga verksamheten.

Under ca tre månader från 3 november till 5 januari 2014/2015, har vi arbetat med vår studie som är ett empiriskt arbete där vi undersöker frågan *hur förskollärare gör barnen delaktiga i samlingen på förskolan*. I det här arbetet kommer ni ta del av förskollärarnas och forskningens mening om förskolans samling och barns delaktighet. Studien är ett resultat av den examensuppsats vi genomför i förskollärarprogrammet på Göteborgs Universitet, 15 högskolepoäng i kursen LÖXA1G, *självständigt arbete (examensarbete) för förskollärare*. Vi vill att rapporten ska rikta sig till lärarstudenter samt pedagoger som är verksamma i yrket, för att samlingen ska utvecklas och för att utveckla pedagogerna i deras arbete i verksamheten. Vår erfarenhet är att några är emot samling som en metod i verksamheten. Vår förhoppning är att arbetet ska bidra till att fler blir nyfikna och intresserade i samlingens möjligheter. Inspirerade till att utveckla sina egna verksamheter och att det kompetenta barnet ska få större plats i olika beslut i deras egen utveckling.

Vi vill ta tillfälle i akt och tacka alla som hjälpt oss i vårt arbete, för utan dem hade den här studien inte blivit av. Först och främst vill vi tacka vår handledare för all hjälp du gett oss, du har alltid sett det positiva och utvecklad därifrån. Efter varje handledning hade man fått ny energi för fortsatt skrivande. Dina goda råd har bidragit till en bättre struktur och mer aktuell forskning. Vi vill också tacka våra respektive och våra familjer som stöttat oss med goda tips och vägledning under vårt arbete.

2 Innehållsförteckning

1	Förord	4
2	Innehållsförteckning	5
3	Inledning	6
4	Syfte och frågeställningar	7
5	Tidigare forskning	7
	Rutiner	9
	Samlingens olika samtal	10
	Vuxenperspektiv och barns perspektiv	11
	Atmosfärer	11
	Barns delaktighet	11
6	Teoretisk anknytning	13
	Sociokulturell teori	14
	Kommunikation	15
	Variationsteorin	16
	Lek och lärande	17
7	Design, metoder och tillvägagångssätt	18
	Urval	19
	Formandet av frågeställningar	20
	Intervjuer	20
	Intervju som metod	21
	Etiska ställningstaganden	21
	Kvantitativ eller kvalitativ ansats	23
8	Resultat	24
	Samlingen som informationsstund	24
	Barnens lustfyllda lärande i samlingen	26
	Barnen delaktiga med hjälp utav redskap	26
	Samlingen som metod för att skapa en känsla av gemenskap	28
	Barn som deltagare	29
9	Diskussion	31
	Resultatet av den egna undersökningen	31
	Slutdiskussion	36
10	Referenslista	38
11	Bilaga	41

3 Inledning

I den här studien har vi undersökt hur förskollärare gör barnen delaktiga i samlingen som är en förekommande metod i den dagliga verksamheten. Vi kommer även att beskriva skillnader och de val förskollärarna gör i utformandet av samlingen. I läroplanen för förskolan lpfö98 benämner de inte samlingen då det är en metod till barns utveckling. däremot står det i läroplanen att *förskolans arbetsformer utvecklas så att barnens aktiva inflytande gynnas* (Skolverket, 2010)

Inför studien har vi intervjuat nio olika förskollärare som befinner sig på nio olika avdelningar, på sex olika förskolor. De här olika förskolorna är kommunala och de befinner sig i två olika kommuner. I studien kommer vi att diskutera hur förskolelärarna väljer att göra barnen delaktiga i samlingen, och hur de har anpassat samlingen utefter hela barngruppen. Det står i läroplanen för förskolan (2010) att den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan.

Vi valde att undersöka det här området då vi anser att det är ett relevant och intressant ämne som är aktuellt i vår blivande yrkesroll, att göra barnen delaktiga i deras lärande. Vi märkte tidigt att det inte finns så mycket forskning kring samlingar i förskolan, vilket är märkligt med tanke på att det är en vanligt förekommande aktivitet i svenska förskolor. Vi har utefter våra tidigare erfarenheter sett en otroligt stor variation på samlingens upplägg och kvalitet. Utefter de erfarenheter vi vunnit, kan samlingens innehåll variera beroende på samlingens mening. Är det en uppsamling innan lunch, är det en musiksamling eller en lärande aktivitet, en situation där barnen får möjlighet att berätta något för alla andra på avdelningen? I studien vill vi synliggöra hur de olika förskolorna använder samlingen som metod i verksamheten.

Läroplanen för förskolan beskrivs att verksamheten ska utformas från en demokratisk grund. Barnen ska ha ett inflytande i sitt eget lärande, de ska vara agenter, alltså har de makt att påverka och förändra sin situation (Löfdahl, 2007). Alltså ska barnen vara delaktiga i demokratiska beslut som kan påverka deras tillvaro i förskolan. I studien kommer vi ta upp hur och när barn ges möjlighet att vara med att ta egna beslut i samlingen. Har de möjlighet att påverka och i så fall hur?

Vad är en samling och i så fall hur ser den ut, vad anser förskollärare är en samling? Rubenstein Reich (1994) skriver att samlingen är ett sätt för personalen att få en struktur med aktiviteter och tydliggöra en förändring under dagen, samtidigt som det skapar en vi känsla, en gemenskap i gruppen. Vad tycker förskollärarna att samlingen är till för, vilket syfte, mål vill de skapa utefter samlingen med barnen? Är samlingen till för förskollärarnas eller är det en metod för barnen i deras utveckling. I studien kommer vi att intervjua förskollärarna för att besvara vårt syfte och de frågeställningar vi vill få svar på. Tanken är att skapa en förståelse för varför förskolläraren använder samlingen som en metod i verksamheten och hur de delaktiggör barnen i situationen.

4 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med den här studien är att skapa en förståelse för samlingens möjligheter, hur förskollärare formar samlingen i förskolan och hur de gör barnen delaktiga i samlingsituationen. Preciserat blir syftet att undersöka hur förskollärare skapar möjlighet till delaktighet för barn i samlingen.

- Vem uppmärksammar barnen om deras möjlighet att påverka samlingen?
- När ges barn möjlighet att påverka samlingens innehåll, specifika delar?
- Vilka barn får möjlighet att påverka? Ålder, ”utvecklingsnivå”, kön?
- Hur förhåller sig det här till läroplanen?

Anledningen till att vi valde just det här området är att forska om är på grund av att vi sett otroligt varierande samlingar med olika kvalitéer och syften. Utefter våra erfarenheter är samlingen vanligtvis en stund där barnen samlas ihop för att skapa rutin i verksamheten. Där är det vanligast att innehållet består utav olika aktiviteter, några sånger samt en kort presentation av de barn som är på förskolan idag och vilka som saknas. Som avslutning på samlingen har man ibland en liten fruktstund. Andra dagar kan samlingen endast bestå av en kort hopsamling av barnen innan måltid eller annan aktivitet där barnen samlas för ett avbryt av den tidigare aktiviteten och en början på en ny som till exempel lunch. I vår forskning vill vi ifrågasätta för vem samlingen egentligen är till för.

5 Tidigare forskning

Susanne Thulin har (2010) gjort en studie, "barns frågor under en naturvetenskaplig aktivitet i förskolan", där undersöker hon barnens frågor hur lärare tar tillvara frågorna i verksamheten för att intressera barnen i naturvetenskap. Thulin (2010) skriver om hur förskolan har förändrats, den traditionella synen handlade om "vad du ska kunna", personlighets utveckling. Idag arbetar man utifrån barns kunskapsutveckling "vem du ska bli". Regeringen har förstärkt det pedagogiska uppdraget på barns lärande. Att diskutera och använda sig av begrepp som är rörande i situationen. Thulin trycker på att de frågor barnen ställer är viktiga därför att de skapats av ett barn utifrån de erfarenheter som är meningsfulla inom situationen. Det visar på barnens vilja att förstå något som är rörande för deras omvärld. Att ta hand om barnens erfarenheter och använda dem för att söka vidare inom den naturvetenskapliga uppgiften.

Thulin (2010) har gjort observationer på en förskola där lärarna arbetat fram ett temaarbete om jord, lärarnas motiv av valet av innehållet jord var att jord är något som alla barnen har erfarenhet av och som finns i förskolans närhet. Jord är något som är för givet tagande och som de nu väljer att uppleva och undersöka. Vid temaarbetets introduktion presenterade lärarna temat i en samling tillsammans med alla barn som ska medverka i undersökningen. Nästa steg var den stora jord undersökningen som Thulin (2010) benämner det, då samlade barnen jord i hinkar som de tog in för att riktigt nära undersöka vad det egentligen är i jorden. I det här tillfället arbetade barnen i mindre grupper där de fick undersöka och sortera

innehållet i kategorier. I olika samtal diskuterade barnen om innehållet, hur de hamnat där och vad det är. Andra samtal aktualiserades som nedbrytningsprocesser och kretsloppet.

Det handlar om att syftet är att analysera och urskilja den variation barnen frågar, den uppmärksamhet de riktar sig mot i en naturvetenskaplig process. De frågor barnen ställer är de barnen är intresserade att undersöka, de svar de söker (Thulin, 2010). Med hjälp av dialoger i en samling uppmärksammas gemensamma upplevelser som kan berika det innehåll de undersöker, ta del av andras upplevelser och dela med sig av egna (Thulin, 2010). Det rika barnet är utifrån Dahlberg, Moss och Pence (2001 refererad i Thulin, 2010) där barn är medkonstruktörer, de får ta del av och vara delaktig för att skapa i sitt eget lärande och förståelse för det rådande sammanhanget. Barnens frågor kan utgöra den didaktiska utgångspunkten i ett lärande för att skapa intresse för att utveckla barnens kunskaper. För att skapa en grundläggande förmåga hos barn ska de få möjlighet att konfrontera olika problemlösningar, låta dem ställa hypoteser och att de ska få designa undersökningar utifrån deras intresse (Thulin, 2010). Det handlar mer om att processen är mer viktig för barns lärande än målet i de naturvetenskapliga undersökningarna (Thulin, 2010).

Agneta Simeonsdotter Svensson (2009) har skrivit en avhandling om förskoleklassens pedagogiska samlingar, hur barnen skapar möjligheter till att erfar och hantera svårigheter. Genom hennes arbete som specialpedagog och handledare i förskolans sexårsverksamhet har hennes intresse vuxit för att skriva den här avhandlingen. Under hennes tid som specialpedagog och handledare för lärare har hon upplevt att lärarna och barnen utgått från olika perspektiv. Lärarna har inte förhållit sig till barnens perspektiv, det uttrycker barnen i att de inte förstår en uppgift, de upplever svårigheter för vad uppgiften gick ut på och hur de skulle genomföra den (Simeonsdotter Svensson, 2009).

Studien visar på att lärandemiljön situationen med samling skapar flera olika sätt att erfar för barnen. Det är beroende på den pedagogiska utformningen, hur är lärandet och vilket innehåll väcker barnens intressen. Att väcka barnens intresse är en betydande del för att skapa en mötesplats mellan barns och vuxnas perspektiv. Att skapa möjligheter för barnen är en del av lärarnas ambition, men de redskapen för att fånga och ta tillvara på barnens intressen eller kunskap finns inte alltid hos lärarna för att hjälpa barnen ur svårigheter menar Simeonsdotter Svensson (2009). Det är viktigt att förstå vad barn erfar som svårt och förstå deras handling. Barns handlingar har ett gemensamt syfte barnen vill bli bättre och de vill förstå uppgiften. De tillfällen där barnen protesterar menar Simeonsdotter Svensson att det finns en mindre grad av vuxnas förståelse och användning av barns perspektiv (Simeonsdotter Svensson, 2009).

I studien diskuterar hon vikten med ett samspel och en kommunikation för barnen och lärarna. (Simeonsdotter Svensson, 2009) Ahlberg (2001a, 2001b; Johansson & Pramling Samuelsson, 2003; Pramling Samuelsson & Sheridan refererad i Simeonsdotter Svensson, 2009) skriver att barnen behöver bli bemötta av lärarna utifrån deras förutsättningar, alla barn är individer och har olika erfarenheter. Lärarna ska se varje barn som individ och förstå dem utifrån deras egen erfarenhet. Delaktighet, samspel och kommunikation spelar en betydande roll då barn erfar svårigheter med en uppgift. Vid vuxeninitierad situation menar lärarna att hjälpa barnen med

svårigheter men de ser inte vad barnen erfar som svårt. En gemensam faktor menar Simeonsdotter Svensson (2009) är att lärarna intar en mindre grad av barns perspektiv.

Syftet med hennes studie är att studera barnen utifrån vad de erfar och vilka svårigheter de har i deras lärande och utveckling. Målet med studien är att skapa en förståelse för barnens handlande i en situation. Simeonsdotter Svensson utgår från två av de tre didaktiska frågorna *vad och hur*. *Vad* är det barn erfar och *hur* kommer de i uttryck. Att utifrån barns handlingar undersöka vad de uppfattar som svårt och hur de hanteras, med en utgångspunkt i samspel, kommunikation och delaktighet (Simeonsdotter Svensson, 2009).

Rutiner

Sandra Smidth (2010) beskriver att små barns grundläggande behov som äta, sova, blöjbyten, etcetera. Är alla grundläggande aktiviteter som medför både interaktion som lärande. Hon lyfter även att alla de dagliga rutiner som innebär interaktion med andra människor, språk samt symbolsystem medför oerhört stora lärandemöjligheter för speciellt de små barnen (Smidth, 2010). För barn i behov av särskilt stöd är rutiner extra viktiga. Rutiner bidrar med struktur i arbetet och skapar en trygghet och gemenskap för såväl personal och elever. För många elever finns ett behov av att känna igen dagens aktiviteter och känna trygghet i att ha en uppfattning om hur dagen kommer se ut (Jakobsson & Nilsson, 2011).

När rutinerna sker på i ett allt för automatiserade vis och utan reflektion finns en risk att eleverna slutar reflektera över vad som egentligen händer. Ett exempel är de morgonrutiner som vanligtvis sker under morgonsamlingen där man går igenom datum, väder, årstidens namn etc. För att ett lärande ska kunna vara möjligt i denna situation krävs att barnen har en tydlig bild av vad datum, årstider väder betyder. Om barnen inte vet det behöver de konkretiseras och kopplas till barnens egna erfarenheter. För att konkretisera hur dagen på skolan kommer att se ut kan man använda sig utav bild symboler som sätts upp i en ordningsföljd som beskriver hur dagen kommer att se ut och vilka aktiviteter som finns med (Jakobsson & Nilsson, 2011).

Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson, (2009) skriver om hög kvalitet i omsorgsrutiner på förskolan och menar att vid de observationstillfällen då lärarna utbyter information med föräldrarna är då de samtalar med varandra för att ta reda på saker som är betydande för barnen och deras välbefinnande och lärande. Att veta vad barnen gjort under helgen kan lärarna prata med barnen om något barn har upplevt, det är ett intresse hos barnet. Man kopplar till barnens egna erfarenheter för att konkretisera lärandet för barnen (Jakobsson, Nilsson, 2011).

Rubenstein Reich beskriver att pedagogernas åsikter om varför de har en samling i den dagliga verksamheten är för att barnen ska få en vi-känsla, social träning samt att det tillför en bra daglig rytm i verksamheten (1994). Resultatet utav Rubenstein Reichs studie visar att samlingen både är ett möte och en "ritual". För personalen representerar samlingen behovet av att strukturera verksamheten och tydliggör uppenbara förändringar under dagen. Under

samlingen blir det också tydligt att något sker. Det finns även möjlighet att framträda och känna sig bekräftad utav andra i gruppen. Samlingen är även en återhållsam situation där disciplin och tvång är vanligt förekommande (1994).

Samlingens olika samtal

Det finns tre olika förekommande typer av samtal under en samling det ledande samtalet, det äkta samtalet och förhöret (Rubenstein Reich, 1996, refererad i Olofsson 2010). Vid det ledande samtalet ser pedagogerna till att man håller sig till ämnet och ordet fördelas mellan barnen. Ett äkta samtal kännetecknas av att pedagogerna inte har någon specifik utgångspunkt och avsikt med samtalet. Som pedagog bidrar man med sina egna erfarenheter och ställer frågor utav endast nyfikenhet. Ett samtal utav kategorin förhöret sker när pedagogerna frågar sådant barnen redan kommit i kontakt med. Här är ledande frågor vanligt med ifyllnads ton, vilket innebär att man förväntar sig korta svar utav barnen som sedan värderas av pedagogerna. Att leda samtalen och fördela ordet under en samling är svårt att undgå då det är en pedagogs uppgift men att samlingen inkluderar stora delar förhör är inget vi vill att våra samlingar ska förknippas med. Målet är förhoppningsvis att barnen ska känna delaktighet och möjlighet att kunna framföra egna tankar och funderingar som pedagogerna snappar upp och visar intresse för (Olofsson 2010).

Att ha en samling med enbart äkta samtal vore det optimala. Pedagogerna som arbetar i förskolan vet att föra äkta samtal med en hel barngrupp under en samling inte är möjligt. En sådan ambition lever förvisso upp till en demokratisk barnsyn men medför stor risk att hela aktiviteten spårar ur och slutar med tjat och förmaningar från pedagogerna. Med den kunskap i beräkning är det möjligen en av anledningarna till att frågorna som barnen mottar under en samling ofta är retoriska och teman som valts utav pedagogerna (Olofsson, 2010).

Olofsson (2010) ifrågasätter om det egentligen är realistiskt att ha en samling med fokus på att samtala med barnen, och ska alla barn få tala lika mycket då? Eller ska man göra upp en talarlista om sådant man får ta upp vid senare tillfälle? Hon fortsätter med frågor som berör hur man ska tänka och agera kring de barn som gärna talar mycket och väl samt hur man ska förhålla sig till de blyga som helst inte säger något alls. Samlingar kan ha flera olika värden, men om just de äkta samtalen hör hit är tveksamt. Slutsatsen kanske måste bli att samlingen inte kan vara en plats där alla barn får lika möjlighet att utveckla sina tankar och funderingar. Att samtalen är otroligt viktiga i det pedagogiska arbetet med barnen går inte att understryka tillräckligt men för att äkta samtal ska skapas krävs det vanligen samtal med ett mindre antal deltagare. Då kan alla barn få komma till tals och tala till punkt utan att känna någon stress. Naturligtvis ska barns tankar och synpunkter få möjlighet att uttryckas även i samlingarna. För vissa barn kan det upplevas som en härlig bekräftelse att få tala inför en större grupp. Det handlar alltså om att stärka de svaga och inte sänka de starka. Vi måste vara medvetna om hur samlingens form begränsar möjligheter till äkta samtal för alla barn att delta samt fundera över hur utformandet kan gynna både de starka och svaga barnen så att alla känner sig delaktiga och involverade (Olofsson, 2010).

Vuxenperspektiv och barns perspektiv

Det finns barns perspektiv och barnperspektiv. Barnperspektiv menas att man tar tillvara barns villkor och skapar ett sammanhang som vi, vuxna tycker är för barnets bästa. Barns perspektiv innebär att barnen själva beskriver sina liv (Engeldahl & Ärlemalm-Hagsén 2011). Det handlar om hur barn uppfattar, erfar och ge uttryck för det de lärt sig, en lärare behöver ge sitt yttersta för att se barnens uttryck för att förstå barns perspektiv. För att förskollärarna ska kunna närma sig ett barns perspektiv måste de veta hur barn skapar kunskap, genom att lyssna till dem, vad de säger och vad de frågar. Barns perspektiv definieras i de erfarenhets termer och innebörd som skapas i barnens lekande lärande, där de utforskar deras kunskaper. Det är barnen som bidrar till meningsskapandet en det är alltid ett vuxen perspektiv som tolkar barnens perspektiv (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009).

Atmosfärer

Eva Johansson (2011) beskriver att det finns tre typer av atmosfärer i förskolans verksamheter som finns i olika verksamheter. Den första benämns som samspelande atmosfär och kännetecknas av pedagoger som är närvarande i barnens livsvärldar, lyhörda till barnen och accepterar viss gräns överträdande som exempelvis att barnen vill ta in jord i lokalen. Sedan finns den instabila atmosfär, som kortfattat kan beskrivas med tillämpat lugn, motsägelser och vänlig distans. Pedagogerna växlar mellan att vara närvarande och att visa vänlig distans mot barnen. Vid stressande situationer som exempelvis på klädnings situationer i tamburen visar pedagogerna på ett tillämpat lugn där det utväxlas få eller inga samtal tillsammans med barnen. Pedagogerna strävar efter att få situationen avklarad så smärtfritt som möjligt och fokus ligger på det som ska göras, alltså klä på/av sig, tvätta händer eller gå på toaletten. De motsägelserna som finns i denna atmosfär kan till exempel vara att barnen ena stunden bemötas med kramar och leenden som snabbt kan bytas ut mot tilltalade i en bestämd ton med negativa tillsägelser. Den sista atmosfären är den kontrollerande atmosfären där de vuxna strävar efter att ha kontrollen (Johansson, 2011).

Barns delaktighet

Idag talar vi om delaktighet i vårt samhälle. Förr såg man det som ett dilemma mellan individ och samhälle. I läroplanen i skolan och förskola är delaktighet en väsentlig del i hur man ska tolka för att skapa en demokratisk verksamhet (Melin, 2013) det är förskolans uppgift att möta barnens möjligheter och locka dem till att engagera sig i samspel med både barngruppen (Skolverket, 2010). Som ett politiskt begrepp har delaktighet en central del skriver Melin (2013). I olika politiska beslut kopplar man till delaktighet i syfte med att minska marginaliseringen av människor som är mer eller mindre uteslutna från det svenska samhället.

Delaktighet för barn är en möjlighet för barn att göra sig hörda, det är en positiv association och något som ska bevaras av alla som är inblandade. Så lätt är det inte skriver Melin (2013), barn är självständiga och har samma rättigheter som en vuxen medborgare. Även om det är en av de mest väsentliga delarna för barns rättigheter utifrån barnkonventionen. Som Melin

(2013) uttrycker i sin text är barns rättighet till delaktighet mest åsidosatt i nästan alla delar av ett barns liv. Om man börjar med att undersöka barnens kunskaper och förståelse så medför det en skepsis bland de vuxna. Ett ifrågasättande mot barnen om de har rätt kompetens och kunskap för att delta i ett besluts fattande. Samt hur barns lojalitet gentemot föräldrarna ser ut, är det barnets önskan eller föräldrarnas åsikter? Vilken ålder och mognad är ett uttryck från ett utvecklingspsykologiskt perspektiv? Där förklarar man att barn utvecklas stegvis till något bättre och förståndigare. I Storbritannien anser man utifrån deras delaktighetsforskning att barn kan uttrycka kompetenta åsikter, men barn behöver då en vuxen gruppleddare som kan stödja och ta ett barns perspektiv barnens åsikter och tankar i ett delaktigt arbete (Melin, 2013).

Ett barns perspektiv är ett perspektiv man definierar som hur barn erfar och den innebörd som barn har och uttrycker sig i bland annat lek och lärande. Barnet själv som bidrar med ett meningsskapande som uttrycker sig nå någon sorts form, men det är alltid en tolkning från ett vuxenperspektiv då vi inte kan läsa barnens tankar utan lyssna till deras tal och handlingar (Johansson & Pramling Samuelsson, 2007). Ambitionen är att förstå barns perspektiv, barnens villkor och anpassa barnens rättigheter med barnet i centrum i deras eget lärande. Barnen ska betraktas som informanter till deras egen utveckling och liv (Farrel, 2005; Kampman, 2000; Qvarsell refererad i Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2009).

Vuxna anser att när man tar sig tid att göra barnen delaktiga krävs det för mycket ansträngning, den ansträngningen menar de att man kan lägga på något bättre och mer användbart. Barnombudsmannen håller inte med utan att menar att när man pratar om "barnets bästa" tolkas det utifrån att man sätter vuxnas perspektiv i centrum. Barnen behöver en vuxen gruppleddare som hjälper dem när de ska ta ett beslut. Vi ger dem möjlighet att skriva, måla sina åsikter utan att de har förstått vad deras åsikter kommer att användas inom ger vi inte barnen en chans till delaktighet (Melin, 2013). Om ett barn skulle vara med i ett möte för att påverka utan att förstå sammanhanget ger vi en falsk delaktighet till barnen, en så kallad skendemokrati (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2011).

Genom att ge barnen en chans till delaktighet ska man hjälpa dem att utveckla lika kompetenser och färdigheter så att de i sociala sammanhang kan uttrycka sig på ett sätt så att de förstår sammanhanget och så att de vet vad de svarar på. Engdahl och Ärlemalm-Hasér (2011) förklarar olika kompetenser som "tur tagning, lyssna på andra röster, hävda sin röst och argumentera för en uppfattning". Delaktighet för barn menas med att låta barnen göra sig hörda, deras åsikter ska vara med i röstningen och det är något som ska bevaras. Melin (2013) skriver om barns delaktighet i situationer som vårdnadstvist, omhändertagande och viktiga medicinska frågor.

Genom att se barnen som aktörer till att skapa egna meningar i sitt liv och andra frågor som är kopplade till barnens vardag, där de får vara med att bestämma (Melin, 2013) kan ses som att barnen är agenter. Löfdahl (2007) skriver att barnens agens är förknippat med barnens kompetenser. Agens begreppet innebär att man ser barn som agenter med ett socialt ansvar och medskapare i sin egen utveckling. Begreppet agens är något mer, barnen har en möjlighet

att påverka och förändra. Det har en starkare innebörd än att barn ses som kompetenta sociala aktörer. En kritik finns mot begreppet, kopplingen mellan barns agens och det oberoende självständiga barnet (Lee, 2001; Löfdahl 2007). Det inte är en självklarhet att barn är självständiga, även om barn är aktörer betyder det inte alltid att de har agens (Löfdahl, 2007). Melin (2013) skriver, som tidigare nämndes, att barn behöver en vuxen gruppleddare som är villig att inta ett barns perspektiv (2013). Lee (2001, refererad i Löfdahl, 2007) menar på att begreppet agens är kopplat till beroende inte oberoende, då alla barn och vuxna är beroende av andra människor för att agera i sin omgivning. Genom att använda sin agens utifrån andras i sin kamratkultur (Löfdahl, 2007).

Kvalitén i förskolan är det samspel mellan individerna, samt individerna och miljön på förskolan. Kunskap är en relation på förskolan mellan individer, den värld individen har skapat av sina erfarenheter, livsvärld. I fenomenologin är livsvärld ett centralt begrepp som Edmund Husserl (1859-1938) använt i sin forskning. Livsvärld är vår värld, så som vi upplever och bygger upp av fenomen. Våra livsvärldar är individuella och i dem kan vi dela med oss av våra erfarenheter och skapa ny förståelse genom den sociala praktiken (Allwood & Erikson 2010). I den sociala praktiken har kunskap och lärande sin grund menar Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson (2011) där barnen ingår med olika relationer och erfarenheter som de får ta del av. Barn lär sig genom det sociala, kognitiva och emotionella lärandet där det med hjälp av människor, kroppen och egna tankar och erfarenheter får möjlighet att utveckla och reflektera över kunskap (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2011).

Barndomen är en social konstruktion och kan undersöka det unika och specifika hos barnet, det innebära att barnen är med och strukturerar sin barndom utifrån människor i deras omgivning och samhällets tidsepok (Löfdahl, 2007). En förskollärares utmaning är att se bortom sina egna kategorier och tankemönster om hur barnen är och tänker (Johannesen & Sandvik, 2009). Det handlar om vad det är barnen upplever i sin tidsepok, här och nu, hur ser dagens samhälle ut och vilka erfarenheter är det barnen möter. Johansson och Sandvik (2009) skriver att en tvååring i dagens samhälle inte har samma kunskaper, erfarenheter som en tvååring för tjugo år sedan. Oberoende av en människas identitet är de alltid en fullvärdig medlem i samhället det samma gäller barnen (Johannesen & Sandvik, 2009). En förskollärares uppgift är att möta barnet som ett subjekt med egna upplevelser och erfarenheter och egna mål som de vill sträva mot (Johannesen & Sandvik, 2009).

6 Teoretisk anknytning

I detta kapitel presenterar vi de teorier som är relevanta i förhållande till vår studie. Här kommer först den sociokulturella teorin presenteras, följt av kommunikations begrepp, därefter behandlas variationsteorin. Avslutningsvis beskrivs ett stycke med begreppen lek och lärande.

Sociokulturell teori

Den sociokulturella teorin har sitt ursprung från Lev Seenovic Vygotskij som föddes 5 november 1896 i Orsha, som då tillhörde kejsardömet Ryssland och idag tillhör Vitryssland. Vygotskij intresserade sig mycket i litteratur och språk, då han använde språket till stor del i hans psykologiska tänkande vid tillverkning av verktyg då enligt hans uppfattning involverade den mänskliga mentala processen vid användning av tal (Vygotskij, 1978; Vygotskij, 1982). I många år arbetade Vygotskij med lärande och språk inom psykologin i 10 år, Vygotskij studerade som ung åt litteratur, juridik, medicin, konst och estetik som har sin grund i hans syn på lärande och utveckling bland människor (Lundgren, Säljö & Liberg, 2010).

Vygotskij läste Piagets (1975) idéer om talet och tänkande där Piaget ansåg att utvecklingen skedde i olika stadier. I det första stadiet sker all utforskande sker via sinnen för att senare utveckla språket som mer är ett symboliskt system som representerar världen. Piaget menade att tänkandet är den utveckling som är väsentlig i de olika utvecklingsstadierna (Smidt, 2010). Den tänkande processen kommer inifrån, människan har medfödda och given förutsättning till tänkande och rationalitet. Med hjälp av sitt tänkande skapar man en förståelse för sin omgivning, den värld man lever i. Skapa nya upptäckter som skapas som erfarenheter i sin livsvärld. I den livsvärld full med erfarenheter är inte en kopia av världen utan en konstruktion som skapats av individen (Säljö, 2008). En intellektuell mognad menar Piaget är en utveckling till högre grad av förmåga till abstraktion. Tänkning och utveckling ligger nära i grund till den sociokulturella teorin, när kunskap kommer ur aktiviteter.

Det finns skillnader mellan den sociokulturella teorin och den kognitionsteori som Piaget tillhör. Piaget menade att barnet är egocentriskt, då de sker genom att barnet själv skapar en förståelse för en fortsatt utveckling. Den sociokulturella teorin har en utgångspunkt om att samspel är en viktig del i barnens utveckling. Tillsammans skapa ett tänkande som skapar ett lärande till en utveckling. I gemensamma diskussioner skapar människor tillsammans om hur man tolkar omvärlden, skapa teorier och hypoteser som testas. Vygotskij ansåg att kommunikation och språk är en väsentlig del i utvecklingen, men Piaget ansåg att språket handlade mer om att förklara språket var ett symboliskt sätt att redovisa omvärlden (Säljö, 2008).

Vygotskij använde termerna redskap eller verktyg, då kommunikationen sågs som ett redskap, samt musik, bilder, film, miniräknare, etcetera. Säljö (2008) skriver att människan lever i en konstgjord värld, som människan har skapat. Kulturen är skapad av människor och mellan människor där vi bearbetar vår omvärld med redskap och verktyg som vi skapar efter våra erfarenheter till specifika syften (Säljö, 2008).

Mediering är ett sociokulturellt begrepp som är olika sätt att kommunicera med tecken och symboler bland annat. Med de olika sätten att kommunicera handlar om att göra sig förstådd och förklara (Smidt, 2010). Mediering är också de redskap som vi använder oss av för att underlätta vardagen, stärka den bristande människan. Redskap kan handla om bilen vi

transporteras i till en minneslapp för att hjälpa oss att minnas (Säljö, 2008). Talet kan ses som en kulturell mediering, då kulturellt menas som tecken, symbol med en definierad mening som utvecklats genom historien. Det handlar om att uttryck sig, förklara genom att beskriva vägen till affären. Vid lärandet av skriftspråket kan vi hjälpa minnet genom minneslista, vad vi ska handla i mataffären (Smidt, 2010). I Astrid Lindgrens bok om barnen i Bullerbyn ska Anna och Lisa gå till livsmedelsbutiken och handla för både Norrgården, Mellangården och Sörgården. För att komma ihåg allt de ska handla skapar de en sång där de sjunger upp handlingslistan. Språket kan också vara ett redskap för att minnas genom sånger och ramsor.

Kommunikation

Williams, Sheridan och Sandberg (2013) har skrivit om att förskolans miljö och lärande ska vara gynnsamma för barnen. Förskolan ska erbjuda ett lärande och en utveckling till barnen för att skapa möjligheter. Tillsammans med vuxna och barn, för att skapa nya erfarenheter och kunskaper. I deras text (Williams, Sheridan & Sandberg, 2013) förklarar de möjligheterna i de yngre barnens utveckling av kognitiva, sociala, språk, emotionell och fysisk kompetens. Redan som ett spädbarn börjar barnen observera miljön, ta in färger, rörelser och ljud. Heiman (refererad i Hwang, 1999) beskriver spädbarnet som en social varelse där han beskriver hur ett nyfött barn imiterar pappans rörelse, en social kompetens som vi alla föds med. En slags kommunikation mellan barnet och pappan, där det lilla barnet reagerar på pappans rörelse.

Ordet imitation är ett vardagligt, där det är en person som härmar en annans rörelse eller handlingar. Imitation är en viktig del i barnens lärande, då barnen får möjlighet att utöva och uppfatta den vuxnes aktivitet. Barnen utvecklar en kunskap som hjälper dem att behärska principen att använda de verktyg som vuxna använder samt hur det är att vara inblandad i en viss aktivitet. Barnen förflyttar sig själva in i vuxnas aktiviteter för att öva sig på sin framtida roll och värde (Cole, John-Steiner, Scribner, & Souberman, 1978). För små barn skriver Hwang (1999) att imitation ett socialt och kognitiv förmåga. Ett samspel mellan barnet och mamman eller pappan som skapar en samhörighet. Piaget menade att imitation var en central del i hur barn tog in ny information från den omvärld barnet befann sig i. Vygotskij menar att imitation är en börjar till lärande hos barnen som startar när spädbarnet imiterar sina föräldrar. Dale beskriver att imitation är mer som en väg till lärandet (Jensen, 2011). Imitation kan skapa en lustfylld miljö eller samvaro mellan parterna det skapar en känsla av intimitet (Hwang, 1999).

Att göra sig förstådd är en del i den kommunikation man använder sig av att skapa en mening i det man säger och för att förstå andra människor. Genom att berätta för någon om hur man mår skapar man en kunskap och förståelse tillsammans, det är olika sammanhang till meningsskapande (Bjar & Liberg, 2010). Man kan kommunicera på fler sätt än det verbala skriftspråk, tabeller, diagram, formler, bilder, film, musik, dans rörelser, gester och miner. Löfdahl (2004) skriver att kommunikation är ett sätt att skapa mening, genom tradition från utbildningssammanhang som menar att lärandet är en slags överföring mellan individer som leder till kunskap. Synsättet hör ihop med den tradition där barnen såg som passiva mottagare. Löfdahl (2004) kopplar ihop meningsskapande och kommunikation, hon menar att de hör

ihop. Löfdahl refererar till Vygotskij (1986 refererad i Löfdahl, 2004) som syftar till att ord som saknar en mening är inget annat än tomma ljud. Språket är en social kommunikation mellan två eller fler individer.

Inom det kommunikationsinriktade perspektivet är kommunikation, delaktighet och lärande centrala begrepp då det är en förutsättning för människor att delta och lära sig. Detsamma gäller barnen i förskolan, tillsammans med varandra får de möjlighet att diskutera och problematisera olika erfarenheter för att skapa mer förståelse. När barnen socialiserar sig med varandra skapas en vi känsla när de lär känna varandra och börjar relatera sig till varandras livsvärldar, de skapar ett kamrat samspel (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2011).

Variationsteorin

Utgångspunkten i variationsteorin är hur den som lär sig något uppfattar och erfar sin omvärld. Det medför att *vad* personen lär och vilken innebörd det för med sig för individen är av stor betydelse att uppmärksamma för att utforma goda lärande möjligheter. Det är viktigt att ta hänsyn till vad innebörden är att kunna just detta, vi behöver förstå beskaffenheten hos en specifik förmåga samt vad det är man kan när man behärskar något. Lärandet har alltid en vad-aspekt och en hur-aspekt. *Hur* en person lär hör ihop med processen medans *vad* personen lär hör ihop med lärandets objekt, alltså det innehåll som personen lär. Båda aspekterna bör finnas i åtanke för att kunna närma sig en förståelse för varför en person inte lärt sig det avsedda lärandet. Även när man ska planera lärande situationer är dessa aspekter viktiga att ha i åtanke (Jensen, 2011).

Trots att kunskap ständigt finns i förhållande till människor är kunskapen överordnad den enskilde människan. För att erfa något krävs en relation mellan objekt och subjekt vilket innefattar båda (Marton, 1992 refererad i Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2009). Barn behöver alltså ha erfarenhet om ett fenomen för att kunna erfa och skapa en förståelse för det. Uppfattningar kan därmed inte skapas hos barnens livsvärldar om de inte har något att tänka tillbaka till och sätta i relation till. Samtidigt förändras barnen i takt med att deras medvetande förändras. Alla nya erfarenheter ett barn gör bidrar till att barnet skaffar nya uppfattningar och nya sätt att förhålla sig till världen. Barn föds med en särskild förmåga att erfa och uppfatta omvärlden, allt lärande vilar på den förmågan. Hur barn sedan erfar världen sker i samspel med omvärlden och lägger grunden för barnets fortsatta utveckling. Därav kan man inte särskilja utveckling och lärande då båda begreppen ingår i en ständigt pågående process (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2009).

Valsiner (1989 refererad i Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2009) menar att barn stöter på en otrolig variation av erfarenheter och det är just variationen som möjliggör barnens utveckling. Då varje ny erfarenhet är olik de tidigare får barnet ett handlingsutrymme att testa och tänja på gränser, men eftersom barnen anpassar sig efter det ”utrymme” som finns tillgängligt i mån av de vuxnas sätt att samspela, kommunicera och skapa förväntningar så påverkas barnens utveckling av detta. Barnen rättar sig efter de förväntningar som miljön ger uttryck för och skapar en relevansstruktur i sitt eget tänkande. Det medför att vissa fenomen

blir betydelsefullt synliga i en viss miljö medan andra inte framträder. Miljön har en betydande roll för vilka erfarenheter barnen upptäcker (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2009).

I variationsteorin finns fyra antaganden, det första är att vad barn kan utföra eller har för kunskaper utgår ifrån vad de kan erfara eller se. Det andra är att sättet att erfara eller se ett visst fenomen kan avgränsas i termer av fenomenet som den lärande har urskiljt. Tredje antagandet beskriver att för att barnet ska behärska och urskilja ett specifikt fenomen så krävs det att hen får se olika variationer av det som ska uppfattas. Det fjärde och sista antagandet är de kritiska synvinklarna som bildar fenomenet måste vara varierande samtidigt som andra dimensioner behöver vara föränderliga. Man kan alltså ställa sig frågor som vad är det som de små barnen uppfattar under de olika uppgifter och situationer barnen kommer i kontakt med i förskolan? Man studerar här barnens lärande efter vad de kan, vet eller har lärt sig. Utifrån variationsteorins perspektiv "bedömer" man inte barns lärande som något oföränderligt i barns medvetande, utan det är en fråga som berör vad barnet erfar och uppfattar och således uttrycker i en specifik situation (Sommer, Pramling Samuelsson & Hundeide, 2010).

Lek och lärande

Begreppen lek och lärande har från början två olika synsätt och teorier, lärandet handlade om överförandet av kunskap som traditionellt knyts ihop från en generation till en annan. Det handlade om att påverka den nästa generationen för ett förbättrat och utveckla. Lärandet handlade om att det påverkade på de yttre, det fanns en gemensam strävan. Lekens ursprung kom från barnens innersta väsen som betraktats och analyserats. Det handlade om hur barnen förhöll sig på sitt naturliga sätt till den omvärld barnet levde i. Leken sågs som att det var barnets värld, de vuxna hade ingen delaktighet till barns lek. I leken handlade det om barnens perspektiv (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Siraj-Blatchford (2010 refererad i Williams, Sheridan & Sandberg, 2014) förklarar att om man ska skapa en högre kvalitet i förskolan ska man kombinera i praktiken barnens sociala och kognitivt lärande. Då i leken barnen skapar ett meningsskapande som de vill på ett socialt sätt skapa en förståelse över. De får analysera och testa sig genom lekens ramar, olika händelser de råkat ut för, upplevelser de upplevt, saker de sett etc. Likhet mellan lek och lärande är att lärande är också ett meningsskapande så som leken är till för att skapa förståelse bland barnen (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

Hur skapar förskollärarna olika lärandesituationer eller "lärande akt" som Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson skriver? För att skapa en god lärande situation bland barnen är kommunikation och barns agerande en väsentlig del för att undersöka eller konstruera ett fenomen (2003). Förskollärarna ska finnas till hand för barnen som ett hjälpmedel i deras utforskande, lärarna ska tillföra barnen olika material eller aktiviteter för att utmana barnen och höja svårigheter, samt stärka deras självkänsla. En organiserad lek utifrån barnens erfarenheter och intressen är ett sätt att skapa nyfikna barn med hjälp av lek och lärande men leken i sig behöver inte vara lustfylld för barnen (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2011).

Williams, Sheridan och Sandberg (2013) skriver att 83 % av barn mellan 1-5 år tillbringar sin tid på förskolan. Därför är det viktigt att förskolans miljö gynnar barnens möjlighet till lärande genom lek. Anledningen till att en så pass stor andel barn går i förskolan kan vara på grund utav att Sveriges förskolor håller en hög kvalitet. Enligt *Early matters*, en vetenskaplig sammankomst med fokus på att förbättra små barns lärande och omsorg. Den engelska förkortningen blir ECEC vilket står för Early childhood education and care (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2009) Williams, Sheridan och Sandberg (2013) refererar till Siraj-Blatchford (2010) som argumenterar att om en förskola ska ha en hög kvalitet och positiva resultat ska barnen ha en praxis där lärarna kombinerar både lärande och utveckling. Där både kognitiva och sociala inlärningssystem anpassas. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) skriver att lek och utveckling hos barn sker i tre olika perspektiv, "Lek reflekterar utveckling, lek påverkar utveckling och lek kan resultera utveckling. Tillsammans med metakognitiva dialoger blir leken en förhandling mellan barnen där de diskuterar kontexten i leken, det skapas ett samspel mellan barnen. Barnen ska också lära sig genom att experimentera, handla och kommunicera med tillsammans med miljön på olika sätt och tillsammans med andra. Där får de möjlighet att utveckla sin sociala och kognitivt lärande tillsammans med andra barn (Williams, Sheridan & Sandberg, 2014).

I förskolan utgår arbetet med barnen utifrån ett demokratiskt ideal, där skapas aktiviteterna inom, för att tillägna mål som barnen ska sträva efter. Williams, Sheridan och Sandberg (2013) utgångspunkt handlar om att barnen lär sig genom att uppleva och agera i kommunikation med omgivningen de menar att den kognitiva, sociala och emotionella lärandet inte kan skiljas utan att det utgör en helhet i barnens lärande. Genom att barnen får använda så mycket av sina sinnen skapar det inga hinder i deras fantasi, då fantasin enligt Vygotskij (refererad i Johansson & Pramling Samuelsson, 2007) är en grundläggande för den kreativa förmågan som har att göra med nyskapande. Johansson och Pramling Samuelsson (2010) skriver att hela världens kultur är ett resultat av människans kreativitet, och fantasi.

Konflikter är ett givet faktum bland barn i lek. Johansson och Pramling Samuelsson (2010) hänvisar till Sutton-Smith (1997; även Hangaard Rasmussen 1993; Johansson, 1999, 2007) skriver att i leken söker barnen maktaspekter, den bästa rollfiguren, störst inflytande etc. De söker en kontroll där de har störst initiativ. I leken skapar barnen en metakognitiv dialog där de förhandlar om innehållet i leken olika roller och vila platser de ska utspela sig på. Leken är inte alltid positiv för barn Löfdahl menar att leken kan vara en obehaglig upplevelse för barnen eller barnet. I leken kämpar barnen med att skaffa sig en högre position och undviker att bli utesluten (Löfdahl, 2007).

7 Design, metoder och tillvägagångssätt

Utifrån vårt syfte som är att undersöka hur förskollärare skapar delaktighet för barn i samlagen, har vi sökt på litteratur som berör ämnet, sökord som "barns delaktighet", "Circle time" använde vi när vi sökte artiklar och böcker på Göteborgs Universitetets bibliotek. Från tidigare kurser vi läst har vi letat upp relevanta böcker som passar in i vår undersökning som

exempelvis Asplund Carlsson och Pramling Samuelsson. Eftersom vi snabbt kom underfund med att det sociokulturella perspektivet letade vi böcker från Vygotskijs tankar. Vi fick även information av vår handledare att Roger Säljö som även han skriver om utifrån den sociokulturella perspektivet, utifrån ett moderniserat förhållningssätt. Vi sökte även på tidigare uppsatser som berörde vårt syfte och frågeställningar. Genom dessa fick vi idéer på användbar litteratur.

Intervjuerna genomfördes efter att vi fått godkännande utav förskollärarna att komma och intervju dem. Förskollärarna fick bestämma vilken tid vi kunde besöka dem utifrån vad som passade bäst för deras dag. Vi bad om att få sitta i ett enskilt och tyst rum för att minimera störningar och risk för att bli avbrutna. Efter en kort beskrivning av oss själva, vad arbetet skulle handla om samt att såväl personal som förskola skulle anonymiseras började vi intervju. En mobiltelefon användes för att spela in samtalen. När samtliga intervjufrågor var ställda avslutade vi intervjun genom att tacka för att de ställde upp att bli intervjuade.

När alla intervjuerna var gjorda delade vi upp de så vi hade lika många var att transkribera. Transkribera innebär att man renskriver intervjuerna. För att studien ska bibehålla en bra reliabilitet är det viktigt att man renskriver allt som sägs ordagrant, för att undvika att forskarens egna tolkningar och förutfattade meningar ska bli inblandade när man senare redovisar ett resultat. Vi var noga med att transkribera allt ordagrant för att inte tolka eller förändra det förskollärarna berättade. I diskussionen kopplade vi resultatet av intervjuerna för att stärka deras tankar och påstående med teoretisk anknytning.

När vi tänker tillbaka på hur vi utfört undersökningen kan vi se att vi gärna skulle förändrat lite. Till exempel skulle vi börjat transkribera tidigare då det tog mycket längre tid än vi räknat med. Det hade även varit fördelaktigt för oss att strukturera upp arbetet mer och skriva färdigt en del i taget, då vi i efterhand känt en liten förvirring över att många delar var halvklara. När vi sedan skulle återgå till något var det svårt att komma ihåg hur man tänkt. Att använda sig utav intervjumetoden var för oss det bästa, med tanke på vår frågeställning om att vi ville få fram förskollärarnas tankar. Vi tycker att det fungerat oerhört bra, det känns som vi fått med mycket intressanta och bra lärdomar från varje intervju. Det här är en liten undersökning och kan inte generaliseras till en större verksamhet. För att stärka arbetets begränsningar behöver fler förskolor ingå och mer forskning inom ämnet.

Urval

Studien har genomfört i två olika kommuner där det finns förskolor i både centrum och i gles bygden. Vi valde förskolor som låg inom en area utifrån hur vi kunde transporteras till med både buss och bil. Vi visste inte hur den socioekonomiska eller kulturella bakgrunden kunde se ut bland de olika förskolorna, utan den kvalitén vi erfar och hört av bland förskolorna. Förskolelärarna valdes ut utifrån de som var intresserade av vår studie, som valde att delta, det var en förutsättning då de förväntades att vara på olika frågor. I studien ingår det 9 olika förskolelärare från 6 olika förskolor varav två är från samma avdelning. I vår studie valde vi att ta del av både småbarnsgrupper (1-3 år), storbarnsgrupper (3-5 år) och blandade grupper

(1-5 år), en avdelning var en grupp med bara fem åringar. Varför vi valde olika typer av barngrupper var att se om det finns någon skillnad och likhet mellan dem. Vi valde att bara intervjua förskollärare då de har en vetenskaplig utbildning och för att det kommer att bli vår framtida roll. Vi ville skapa en bild av förskollärares kunskapsbild på hur de organiserar barngruppen och delaktiggör dem i olika processer beroende på deras utveckling.

Formandet av frågeställningar

Den frågeställning vi format till denna studie är *Hur ser förskollärarnas uppfattning ut om barns delaktighet av utformandet i samlingsen*. Vi vill undersöka hur förskollärare arbetar med att göra barnen delaktiga i verksamheten på förskolan. För att börja med denna studie behövs ett manus, en design för att skapa ett tillväga gångsätt i studien (Hjerm & Lindgren, 2010). Vilken metod är lämplig för att samla in data som kan besvara, utveckla vår forskningsfråga. Utefter vår frågeställning är det just förskollärarnas uppfattningar vi vill ta reda på. Vi kom fram till att intervjuer då vore lämpligast för att skapa en förståelse för hur förskollärares arbetsval i verksamheten utformas för att göra barnen delaktiga i samlingsen. En annan tänkbar metod var video observationer, men efter en stunds diskussion kom vi fram till att intervjumetoden var mer passande eftersom det är förskollärarnas tankar vi är ute efter. Vilket inte skulle framgå lika tydligt utan att vi hade en konversation med dem. Att observera med videokamera under en samlings situation, samtidigt som två studenter sitter och ställer frågor kring varför de gör på ett visst sätt eller hur de tänker kring barnens delaktighet under själva situationen skulle förmodligen enbart skapa förvirring hos såväl barnen som de vuxna. Vi ansåg även att det skulle vara svårare att hålla sig undan sina egna förkunskaper och tankar vid en videoanalys, då vi skulle behöva göra egna antaganden utifrån deras agerande.

Under intervjuerna får förskolläraren möjlighet att med egna ord berätta om sitt arbete med barnen, de analyser förskolläraren har kommit fram till efter de erfarenheter, upplevelser hen har erfarit (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Vi har en ämnesfokuserad intervju efter som det är barns delaktighet i samlingsen utifrån vuxnas perspektiv vi undersöker i vår studie.

I en kvalitativ forskning tolkar forskaren det insamlade datamaterialet. Tolkningen kan variera utifrån de perspektiv som valts samt den förförståelsen forskaren har. De kvalitetskrav som finns vid en kvalitativ forskning är att förförståelsen ska kunna redovisas på så sätt att läsaren kan förstå utgångspunkten för forskarens tolkningar. Man kan redogöra för sin förförståelse genom att sammanställa det aktuella forskningsläget eller olika tolkningar av fenomenet som kan vara bakomliggande för den aktuella forskningen. Viktigt är också att forskaren framför sin förförståelse genom eventuella personliga erfarenheter som påverkat analysen på ett betydelsefullt sätt (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Intervjuer

En intervju innebär att undersökningsspersonen och forskaren antingen samtalar per telefon, via skrift eller ansikte mot ansikte. I vår studie sker intervjuerna ansikte mot ansikte med en mobiltelefon som inspelningsredskap. Vid en intervju av kvalitativ slag är det viktigt att

forskaren har ett tydligt syfte och problemområde för att kunna uppnå ett så bra resultat som möjligt (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

Innan vi besökte de olika förskolorna kontaktade vi dem via telefon för att se om de hade möjlighet att bli intervjuade samt vilken dag och tid som passade deras verksamhet. Vi erbjöd även att mejla över information med en kort beskrivning av oss, vår utbildning och själva syftet med intervjuerna. Sandra Hilldén beskrev under en föreläsning (9/9-2014) att det är viktigt att tänka genom de frågor man ställer mycket väl. Det ska vara öppna frågor som inte kan besvaras med ja eller nej samt fria från akademiska uttryck som kan vara svåra att förstå. Att ställa följdfrågor kan vara en fördel för att minska misstolkningar. När man intervjuar bör man även undvika värderande eller ledande frågor. Under utformandet av intervjufrågorna hade vi Hilldén (9/9-2014) råd i åtanke och granskade undertiden så vi följde dessa. Vi kunde även efterhand konstatera att frågorna var utav typen halvstrukturerade. De olika typerna av intervjuer beskrivs nedan.

Intervju som metod

Det finns tre olika intervjumetoder, strukturerade, halvstrukturerade och ostrukturerade. I en strukturerad intervju formuleras frågorna så att undersöknings personerna ska uppfatta dem på så likartat sätt som möjligt. Exempel "Har ni en samling i den dagliga verksamheten?" I den här studien använder vi halvstrukturerade intervjuer har en friare struktur där både frågeföljden och hur frågorna ställs är något som bestäms under själva intervjun. Ett exempel på en halvstrukturerad fråga kan vara "vad anser du är en bra samling?". Ostrukturerade intervjuer skiljer sig från ovanstående då dessa intervjuer utgår ifrån ett visst ämne eller tema där personen som intervjuas uppmuntras att tala fritt. Under intervjun håller man sig till det övergripande ämnet men intervjuaren kan när som helst ställa följdfrågor. Exempelvis kan en ostrukturerad intervjufråga vara "hur ser en typisk samling ut för er?". Vid en kvalitativ intervju bör intervjuaren visa uppmuntran till personen som intervjuas till att uttrycka sina egna värderingar, attityder, uppfattningar och upplevelser (Eriksson Barajas, Forsberg, Wengström, 2013).

Etiska ställningstaganden

Inom samtliga vetenskaplig forskning är det viktigt att forskaren har en god etik. Forskaren ska alltid väga intresset för att få ny kunskap mot kravet för individernas skydd. Man måste visa omsorg för att undvika att deltagarna skadas på något sätt och det krävs att forskaren är noggrann när denne drar slutsatser och resultaten som ska vila på en stadig grund. Vid alla vetenskapliga studier kräver etiska överväganden som innebär att studien måste fått tillstånd från etisk kommitté eller där man gjort noga etiska överväganden. Det krävs att man ska kunna redovisa samtliga artiklar som finns med i studien samt förvara dessa på ett tryggt sätt i tio år. Samtliga resultat ska redovisas, både de som stödjer hypotesen och de som inte gör det. Det är alltså inte acceptabelt att enbart presentera artiklar som stöder forskarens egen åsikt, då det inte är etiskt korrekt (Eriksson Barajas, Forsberg, Wengström, 2013).

Som forskare bör man känna till de etiska kodexar som finns. En kodex är en summering av forskningsetiska regler. Med mer specifika normer som gäller vissa forskningsmoment eller ett specifikt forskningsområde. Samtidigt som individerna som medverkar i forskningen ska vara värnade från kränkningar och skada så är det ej rimligt att en betydelslös skada ska sätta hinder för viktig forskning (individ skyddskravet). Eftersom forskningen är betydelsefull för samhället och medborgarna genom de möjliga förbättringarna av bland annat miljön, hälsa och livskvalitet forskningen kan medföra. Forskningsresultaten har ofta ett eget värde vid sidan av nyttan, det kan beskrivas som att det finns en etisk uppmuntrat imperativ till att ägna sig åt forskning (forskningskravet). Det finns många etiska forskningsproblem där man får väga forskningskravet och individ skyddskravet mot varandra. Forskningen ska hålla god kvalitativt med ett betydelsefullt syfte samtidigt som samtliga individer som ingår i forskningen ska skyddas. Hur man avväger dessa två mot varandra beror på vad för slags forskning det gäller exempelvis metoder, deltagargrupper eller frågeställningar (Gustavsson, Hermerén & Pettersson, 2011).

Forskningens kvalitetskrav kan förklaras med några allmänna principer som även är etablerade inom forskarsamhället. En studies olika förutsättningar och utgångspunkter ska vara tydliga och motiverade med ett tydligt syfte som kan belysa och eller besvara specifika intressanta frågor. De metoder forskaren väljer att använda ska beskrivas och det är fördelaktigt om forskaren kan visa hur man med den tänkta metoden skulle kunna besvara de frågor som problematiserats metoderna/metoden som valts ska användas på ett korrekt och kompetent sätt. En empirisk studies insamlade data bör formas av systematiska och kritiska analyser där även eventuella felkällor ska belysas och diskuteras forskarens argument bör vara tydligt formulerade och vara relevanta i mån till slutsatsen man vill komma fram till. Samtliga av dessa krav bildar ingen komplett lista och kan inte heller uppfattas var för sig som väsentliga villkor för en studies kvalitet. Det behöver till exempel finnas yta för explorativa studier med avsaknad av tydliga mål. Men om studien däremot brister i ett flertal utav dessa aspekter bör det ses som en varningssignal (Gustavsson, Hermerén & Pettersson, 2011).

I vår studie ska deltagarna vara anonyma samt förskolorna, de ska inte nämnas i vår studie. De uppgifter som nämns i studien ska inte kunna kopplas till någon individs identitet. Tanken med vår studie är att synliggöra samlingen, val man väljer för att skapa en verksamhet som gynnar avdelningen och barngrupperna. Vi vill finna fler än ett rätt svar i vår forskningsstudie och vi vill skapa möjlighet att viga andras syn på barnens delaktighet i samlingen. När vi presenterade vår studie för personalen på olika förskolorna var vi tydliga med att berätta att både personalen och förskola kommer att vara avidentifierade i vår studie både via telefon och innan vi började intervjun då de fortfarande kunde välja att tacka nej till delaktighet till vår studie.

Tystnadsplikten och sekretessen är mycket liknande begrepp, om en uppgift är sekretessbelagd gäller tystnadsplikten. Sekretess ligger under offentlighets- och sekretesslagen (Gustavsson, Hermerén & Pettersson, 2011). När vi ringde runt lät vi personalen diskutera tillsammans i deras arbetslag innan de beslutade sig för att delta eller ej. Vi erbjöd oss ringde vi upp senare vid en tid som passade deras verksamhet. Vi erbjöd även

personalen att få ett informations brev via mejl, om vårt arbete där vi beskrev vårt syfte och mål med studien. Tanken var att ge dem lite information som de också kan fundera lite över inför intervjun och ge dem en uppfattning om vilket ämne vi riktade oss mot. I arbetet är både deltagarna och förskolorna anonymiserade, det är en förutsättning från etikprövningsnämnden för att kunna godkänna studierna skriver Gustavsson, Hermerén och Pettersson (2011). Det är inte intressant vilken avdelning som använder det materialet eller att den personalen har skapat en bättre samlingsmiljö än en annan. tanken är att presentera fler metoder till en samling, eller istället för en samling, varför väljer man att arbeta med bilder, sånger och I pads, vad får barnen vara med att påverka och varför, är det beroende på ålder, barngrupp eller miljö? Vilken strategi väljer personalen för att den ska gynna barnens utveckling.

Kvantitativ eller kvalitativ ansats

Det finns två metoder, den kvalitativa och den kvantitativa. Barajas, Forsberg och Wengström (2013) skriver att det har länge pågått en debatt om vilken metod som är den "bästa" av kvalitativ eller kvantitativ. Idag är man enig om att det är forskningsfrågan som styr valet om vilken metod som behövs i studien. En skillnad på kvantitativ och kvalitativ forskning är att inom den kvantitativa forskningen är syftet att testa hypoteser, de undersöker och uppfattar egenskaper för att se hur de fördelar sig i population eller situation. En kvalitativ ansats handlar mer om att undersöka deltagarnas upplevelser av något fenomen. Att skapa en förståelse och skapa en teori från den insamlade data man införskaffar. Analysera data utifrån variationer, processer och struktur. För att skapa antaganden i den kvantitativa forskningen söker man samband mellan A och B, vilken är vanligare i olika grupper (Barajas, Forsberg & Wengström 2013).

Olika datainsamlingar används i de olika ansatserna, kvantitativa ansatsen använder frågeformulär, standardiserade intervjuer och strukturerade observationer som menas att det är utarbetade för specifika situationer tanken är att skapa specifik information (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). I intervjuer frågar man frågor som kan generera de svar på den fråga man vill få svar på. Vid observationer observerar man händelsen, gruppen utifrån det syfte, eller frågeställning man skapat. Inom den kvalitativa ansatsen använder man intervjuer, deltagande observationer/fältarbete, dokument, bilder och videoinspelning för att skapa en förståelse utifrån deltagarnas perspektiv (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

I de olika ansatserna kan användas både vid observationer eller intervjuer. För att få svar på sin frågeställning behöver man ställa frågor som kan ge svar på frågan eller observerar utifrån sin frågeställning. Skillnaden på Kvantitativ och kvalitativ ansats är att i kvantitativa ansatsen ska resultatet visa ett samband mellan olika företeelser och resultatet måste vara mätbart. I den kvalitativa ansatsen ska resultatet visa struktur, variationer och inre relationer i fenomenet (Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

I vår studie använder vi oss av en kvalitativ ansats. Genom att undersöka deltagares upplevelser i det här fallet förskollärares upplevelser för att skapa en förståelse av deras arbete. Synliggöra deras tanka utifrån deras val under samlingarna, koppla till teorier som vi

lärt oss under vår utbildning samt jämföra och dra slutsatser från det insamlade materialet. Den metod vi använder oss av för att få in data är intervjuer. Genom att intervjua förskollärare kan de berätta om deras arbete och deras tankar utifrån de arbeten de skapat tillsammans i arbetslaget. Genom att skapa frågor som kan ge svar på frågeställningen skapar i vi en förståelse och en mening i deras arbete. Hur arbetar förskollärarna med att göra barnen delaktiga för att skapa en demokratisk förskola? I läroplanen för förskolan står det att förskolans verksamhet ska vila på en demokratisk grund (Skolverket, 2010). I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) står det att förskolan ska arbeta med att erbjuda varje barn oberoende på deras ålder eller vistelsetid, en dags rytm och miljö, med omvårdnad och omsorg ska ingå så som vila och aktiviteter. Verksamheten ska också anpassa barnens möjligheter och engagera dem i samspel mellan varandra.

8 Resultat

Här kommer vi att redovisa det resultat vi kommit fram till. Vi har genom att läsa igenom och jämfört de transkriberade intervjuerna sett vissa likheter som vi utformat till kategorier. De olika kategorierna som kommer att presenteras är:

- Samlingen som informationsstund
- Barns lustfyllda lärande i samlingen
- Barnen delaktiga med hjälp utav redskap
- Samlingen som metod för att skapa en känsla av gemenskap
- Barn som deltagare i samlingen

Samlingen som informationsstund

Elisabeth som arbetar på avdelning Nyckelpigan med barn i åldrarna 3-5 år berättade i intervjun att de använder samlingen som en informationskälla, när de samlar med barnen pratade de om hur dagen skulle utformas specifika händelser eller en mer vardaglig form.

Vi brukar ha en samling på morgonen när alla barn har kommit. Och det blir en samling och en informationsstund. Om hur dagen kommer att se ut, några utav barnen behöver ha lite struktur över hur dagen kommer att se ut. Och då är det ett bra sätt för alla barn att få det. (Elisabeth. Nyckelpigan).

Genom att skapa rutiner som barnen enkelt kan följa menar hon att det finns en struktur för barnen. genom att ha en samling då alla barnen har kommit blir ingen utesluten från informationsstunden som Elisabeth beskriver det. Hon menar att under samlingen söker de barnens uppmärksamhet då det är ett bra tillfälle för barnen att öva sig på att lyssna på andra.

Samlingen är liksom en bra övning inför skola, lite framåt lyftande sådär (Elisabeth, Nyckelpigan).

Barnen får vara till en liten stund för att lyssna på varandra, de skickar runt en boll och den som håller bollen får prata. Det är för att tydliggöra för barnen om vems tur det är att berätta något, en övning på tur tagning. Elisabeth berättar att det här pågår så länge barnen tycker det är roligt.

Emma som jobbar på avdelning Kringlan med barn i åldrarna 3-5år berättade att de bland annat använder morgonsamlingen, som är innan frukosten klockan åtta. Det är liten informations stund som Emma benämnde det, där de går igenom dagen. Vad som kommer att handa den dagen. Avdelningen arbetar med äventyrspedagogik där ett bi som heter "Bison" kommer en dag i veckan och lämnar olika uppdrag som barnen skulle arbeta med i den kommande veckan. Samlingen som var innan klockan åtta kunde inte alla barnen vistas på då några kommer efter frukosten men för att även de barnen ska kunna ta del utav informationen använde de sig av olika bilder som symboliserade olika aktiviteter, utelek, inne lek, lunch och äventyr etcetera.

Har man inte kommit till klockan åtta ska man kunna gå tillbaka till den samlingen vi haft. Och fråga sina kompisar "vad var det ni skulle göra där". Man kan också se det på den här tavlan, "ja idag skulle vi måla". Då kan man kommunicera med både med oss och med sina kompisar att "jag idag skulle jag vilja göra det här". Komma med egna förslag. Det är egentligen målet. De andra samlingarna är ju lärande, lek att vara medskapare och medforskare. Det är det vi har i vår läroplan, du ska känna en delaktighet att känna att du kan tillföra något (Emma, Kringlan).

På Karins avdelning Blåklockan går barn i åldrarna 1-5 år, de startar samlingen genom att gå igenom dagen.

Vi brukar börja med att gå igenom vilken dag det är. Vi jobbar mycket med tecken som stöd och har olika färger på dagarna. Måndag är grön t.ex. Sedan har vi kulor i en burk, en månadsburk så vi tar en kula som är grön (måndag) och lägger den i en års burk. Sedan går vi igenom almanackan, kollar siffrorna. Sedan har vi även ett dagsschema som vi går igenom med aktiviteter som barnen ska göra under dagen. Eftersom vi har barn i särskilt behov, så behöver dem veta detta och känna strukturen över dagen liksom (Karin, Blåklockan).

På frågan om varför de har samlingen just vid den tiden beskriver Karin :

Det passar verksamheten bra och barnen är piggast på morgonen. Även för att vi ska kunna gå igenom dagen, vilka aktiviteter vi ska göra. Så att de vet att ja nu ska jag klä på mig och gå ut efter samlingen t.ex. (Karin, Blåklockan)

Till skillnad från vad Elisabeth berättade att samlingen var en stund där alla barnen skulle ha tillgång till informationen samtidigt, var inte alla barnen närvarande på Emmas avdelning. Barnen som kom efter frukosten hade möjlighet att ta till sig information av kompisarna eller någon vuxen. På väggen hade de vid samlingen satt upp dagens schema med bilder som symboler för de olika aktiviteterna. Barnen kunde förstå dagens rutiner genom att läsa av de bilder som var uppsatta. Det här var ett sätt att ge alla barnen en möjlighet att få samma information oavsett vilken tid de anlände till förskolan.

Vi har många olika typer av samlingar men vi brukar ha en samling på morgonen när alla barnen har kommit. Och det blir en samling och en informationsstund. Om hur dagen kommer att se ut, några utav barnen behöver ha lite struktur över hur dagen kommer se ut. och då är det ett bra sätt för alla barn att få det (Elisabeth, Nyckelpigan).

Barnens lustfyllda lärande i samlingen

Stina som arbetar på Kristallen med barn från 3-5år och beskriver sina tankar om kring det lustfyllda lärandet på följande vis.

Jag tror att om barnen ska lära sig något måste det vara hippt, något roligt och spännande När man frågar barnen vad de kommer ihåg mest så kan de säga de att det var när vi satt under bordet och åt bullar eller när vi svar ute i skogen och det ös regnade och vi satt under en gran och alla barnen fick varm choklad. Det där lilla extra, det är det vi försöker att fånga (Stina, Kristallen).

De andra samlingarna de är ju lärande, lek att vara med skaparar och med forkare. Det är det vi har i vår läroplan, du ska känna en delaktighet att känna att du kan tillföra något (Emma, Kringlan).

Emma menade att poängen med samlingen var att skapa ett glädjefullt lärande och för att skapa möjlighet till medskapande för barnen. Att locka barnen till att påverka utifrån deras vilja och förmåga, göra dem delaktiga i samlingen.

På avdelningen Blåmusslan jobbar Sofie med 5 åriga barn, hon beskriver deras arbete mot barnens lustfyllda lärande då de valt att inte ha en typisk samling. Istället delar de upp sig i mindre grupper.

Tisdagar till exempel är det en halvgrupp som går iväg och gör någonting och den andra halvgruppen delar upp sig två och två eller tre och tre. Där samarbetar dom och kommunicerar, det är det vi är inriktade på nu och sen är det barnens inflytande som bestämmer vad de vill göra (Sofie, Blåmusslan).

Sofie beskriver även att de försöker fokusera på nuet, fånga upp barnens intressen och snabbt försöka hitta på ett uppdrag eller en uppgift som ger dem möjlighet till utveckling, och reflektion. Olivia som jobbar på en småbarnsavdelning (1-3 år) berättar att det är viktigt att alla barnen som är där blir sedda.

Vi kan känna att det är viktigt att man ser alla barnen som är där, därför namnsången. Och nu känner vi att det hade varit roligt att ha en annan namnsång det finns massa olika men man har ju vant sig vid nån då. Men man har ju fått ett sätt att visa att alla är där. En gemenskap och ett lugn för barnen, de tycker ju om musik (Olivia, Stjärnan).

Barnen delaktiga med hjälp utav redskap

Under intervjuerna har pedagogerna beskrivit olika redskap som de kan använder under samlingarna med ett lärande syfte. Sångpåse är ett vanligt fenomen som uppkommit i intervjuerna I sångpåsen finns det olika figurer som representerar en sång. De göra barnen delaktiga i samlingen genom att var och en får gå fram och dra en figur och presentera den för gruppen. I denna situation sitter alla barnen på avdelningen samlade och sjunger tillsammans. Andra metoder är att man arbetar med en figur som Kim.

Kim är förstelnad på dagen och levande på natten där finns det en begränsad kommunikation Stina berättar om de saker Kim lämnat efter sig innan han blivit förstelnad.

Kim har ofta gjort något hyss under natten. Hon kanske har lagt ut massa pusselbitar på golvet. Det blir ofta prat om vad hon hittat på under natten (Stina, Kristallen).

För att kommunicera skriver barnen och Kim brev till varandra. Barnen berättar vad de vill fråga och säga till Kim och personalen skriver ner, där kan de fråga Kim vad hon gjorde med pusselbitarna. Figuren ger respons med ett eget brev som personalen läser upp, Kim kan ge olika uppdrag som barnen ska lösa eller ge svar på olika frågor.

Avdelning bredvid använder en annan figur, det är ett bi som heter Bison, han skickar QR-koder till barnen. Det är alltså en mer teknisk variant av redskap. Tanken var att Bison skulle skicka uppdrag till barnen som inte förskollärarna var tvungna att läsa upp. Emma från avdelningen Kringaln berättar i intervjun av valet av användning av QR-koder som en informations ström till barnen.

“Det är för att vi funderade jätte mycket med tanke på att vi jobbar med äventyrspedagogik inne på vår avdelning, att hur ska barnen få uppdrag som inte vi läser upp? Hur ska de själva kunna påverka den skrivna lappen mer? (Emma, Kringlan).

Barnen har lärt sig själva med lite hjälp av personalen att göra egna QR-koder där de spelar in olika uppdrag till varandra som de själva har skapat och talat in i en QR-kod.

Samlingens poäng och mål är att skapa ett glädjefullt lärande för barnen och göra dem till medskapare. Barnen ska inte se oss pedagoger som informatörer utan vi ska vara redskap för dem att använda, ett hjälpmedel för deras dag på förskolan (Emma, Kringlan).

På en annan förskola med en avdelning som heter Blåklockan med barn från 1-5 åringar finns det barn som är i behov av särskilt stöd. Pedagogen Karin poängterar att det blir extra viktigt för dem att gå igenom dagen.

Eftersom vi har barn i behov av särskilt stöd så behöver dem veta detta och känna strukturen över dagen liksom (Karin, Blåklockan).

Som tidigare beskrivits använder man på Karins avdelning kulor som symboliserar veckans dagar, måndag är en grön kula, tisdag röd och så vidare.

Vi låter även barnen vara med och ta kulor, säga vilken dag det är så att det inte är vi själva som står hela tiden står där och berättar. Utan att barnen får hjälpa till. Vi har även en lista som vi går igenom för att alla ska få vara delaktiga och prata (Karin, Blåklockan).

Under samlingen går de igenom dagens aktiviteter, dagens schema som Karin benämner det som de sätter upp i form utav bilder. De sätter upp bilderna i en ordningsföljd som symboliserar hur dagen kommer se ut.

Vi har en pil också som vi flyttar hela tiden ovanför schemat så de vet vart de är nu, vad som kommer senare (Karin, Blålockan).

På fråga 2 (se bilaga) som berör varför de har en samling samt vad målet är svarar Karin:

För att träna språket, få alla delaktiga och att de vet vad som sker under dagen. Så att alla ska vara delaktiga i det vi gör (Karin, Blålockan).

På Elisabeths avdelning har de ibland med en boll under samlingen.

Ibland har vi med en boll vi skickar, den som håller i bollen får prata. Man får liksom öva sig lite grann på turtagningen och så (Elisabeth, Nyckelpigan).

Elisabeth menar att de får öva sig på tur tagning, men när det är många barn fungerar inte det då barnen får vänta länge och då tappar de fokus.

Beatrice (Solen) berättar att under samlingen uppmuntrar de barnen till att vara en bra kompis mot varandra, att respektera varandra, att lyssna på varandra och vänta på sin tur.

Jo det är såhär att när man har samlingen så lär man de också att vara snälla vänner, att de respekterar och lyssnar på varandra och är snälla mot varandra. hur man är snäll mot varandra (Beatrice. Solen).

När barnen lyssnar på varandra lär de av varandra, bli delaktiga med varandra. En liknande variation av Elisabeths boll där det barnet som håller bollen får prata, de tydliggör demokratin för barnen på ett konkret sätt.

Samlingen som metod för att skapa en känsla av gemenskap

Något som kom upp i flera av intervjuerna var att samlingen skapade en vi-känsla, en gemenskap bland barnen och personalen. Vid fråga 2 (se bilaga) om varför de har en samling, vad målet är svarade Karin

Att vi ska ha möjlighet att se alla barnen, få en liten gemenskap och känna att vi gör något tillsammans. (Karin Blålockan)

Cecilia som arbetar på avdelningen Delfinen med barn 1-2 år och Anna som arbetar på Smörblomman med 1-3 åringar berättade båda att barnen ska känna sig sedda och även se varandra för att skapa sig en grupp tillhörighet.

De ska känna att här är vi, här är gruppen (Cecilia, Delfinen).

Anna beskrev att hon anser det viktigt att ha en daglig samling för att skapa en vi-känsla

Har man den här stora gruppen tycker jag att det är viktigt att ha en gång om dagen samling så att man ser varandra (Anna, Smörblomman).

Stina förklarade att deras mål med samlingen är

Dels för att få ihop gruppen, känna samhörighet, dels för att lära sig något och även för att ha roligt. Vi försöker ha roligt ihop (Stina, Kristallen).

På Beatrice avdelning Solen finns barn från 3-5 år, de arbetar mycket med hur man är en bra vän. De har även en vänskaps sol uppsatt på väggen med olika indelningar om hur en bra vän är, ex man ska lyssna på varandra.

Jo det är såhär att när man har samlingen så lär man de också att vara snälla vänner, Att de ska respektera och lyssna på varandra som är snälla mot varandra. Hur man är snäll mot varandra. Under samlingen kan man se vilka kompisar barnen låter sitta bredvid varandra till exempel. Man ser även om man måste jobba med hur man är en snäll kompis om man ser att gruppen behöver det (Beatrice, Solen).

Att arbeta med att lära barnen hur man är en bra vän kan skapa trygghet och en bättre gemenskap i hela barngruppen.

Barn som deltagare

I samlingen var barnen med på olika sätt, Karin (Blålockan) där de hade en års burk fick barnen vara med att dra rätt kula för den dagen och lägga i års burken, och berätta vilken dag det är. För att det ska bli rättvist har de en lista med barnen som de följer så att alla barnen någon gång får lägga kulan i års burken.

Det är för att alla barnen ska vara delaktiga och så de vet vad som kommer att ske under dagen, rutinerna är speciellt viktiga för de barn i behov av extra stöd (Karin, Blålockan).

Anna berättar att de satt upp alla sånger de sjunger på väggen med en tillhörande figur så att barnen vet vilka sånger de sjunger, där kan de själva påpeka viken sång de vill sjunga genom att säga eller peka på bilden beroende på vart de ligger i språk utvecklingen.

De är ändå med och påverkar genom att peka på vilken sång de vill sjunga, vi försöker ju då göra det lätt för dem så att de vet vilken sång det är vi ska sjunga. Så de är ju med och påverkar ändå i det lilla tycker jag (Anna, Smörblomman).

Beatrice (Solen) som jobbar på en avdelning med de äldre barnen låter barnen (3-5 åringar) vara med och påverka själva upplägget i samlingen. Barnen kan berätta vad de gjort under helgen, de får välja lekar och sånger.

Om jag kommer med en lista med punkter på upplägget och barnen kommer med andra förslag så gör vi ofta det barnen föreslår (Beatrice, Solen).

Hon menar på att det kan vara det som gör att de har så bra fungerande samlingar, ibland har de upp till en timma samling. De har en demokratisk syn under hela dagen och barnen får vara med och bestämma vad de ska göra. De har lärt sig att de får själva bestämma utan att någon vuxen ska ta över.

På en småbarnsavdelning där Olivia (Stjärnan) jobbar berättar hon att barnen kan vara med och bestämma om de vill sjunga eller lyssna på en flanosaga. Vissa dagar kan man forma samlingen till att de har önskesånger, barnen får önska.

Om barnen pratar om något exempelvis tomten så här innan jul eller så börjar de om att de sett en spindel, då försöker man att ta vara på det, spinna vidare på det genom att ta upp dem här sångerna som barnen känner igen, imse vimse spindel (Olivia, Stjärnan).

Olivia förklarar att hur lång samlingen blir är beroende på barnens engagemang, av vad de orkar den dagen.

Om det är en bra samlingsdag eller en dålig samlingsdag och när man känner att barnen börjar bli lite oroliga. Hon fortsätter: Vi brukar oftast ha någon utav sångerna barnen känner igen. Att man inte ger dem en massa nya sånger. Jag tycker deras sätt och inspirationen visar att de är intresserade och även ointresse kan visa att de är väldigt ointresserade och då försöker man fråga de vad de vill sjunga. Ibland har vi med en påse som dom får plocka/välja ur (Olivia, Stjärnan).

På avdelningen försöker de skapa en samling som intresserar barnen och skapa en nyfikenhet till ett lustfyllt lärande och en trevlig stund tillsammans.

Cecilia (Delfinen) berättar att deras samlingar kan variera från 5-20 min. Hon berättar att:

Våra barn går och lägger sig vid halv tio och vissa har varit uppe sen kl sex och då är de trötta så det är beroende på dagsformen. Där styr dom också, det är dom som styr liksom (Cecilia, Delfinen).

Cecilia menar på att det är barnens intresse och engagemang som är beroende på hur samlingen formas och hur länge den utspelas. Det är en faktor som barnen styr men de kanske inte är helt fullt medvetna av. Cecilia säger också i intervju hur man uppmärksammar barnen med deras möjligheter att påverka.

“Nu fick du vara med och bestämma” eller “att nu valde du denna bilen, nu bestämde du Lisa att i skulle sjunga om bilar”. Att vi med ord berättar att du valt detta (Cecilia, Delfinen).

Stina (Kristallen 3-5 år) berättar att barnen är med och bestämmer hur vi ska genomföra ett uppdrag.

Exempel när vi håller på med experiment så får barnen vara med och fundera på hur det kommer att bli vad tror ni händer och sen så pratar man med barnen efteråt (Stina, Kristallen).

Barnen är med i diskussionen och genomförandet men förskollärarna kommer med en uppgift som de formar utefter barnens intressen. Stina berättar att barnen kan påverka ett helt upplägg.

Har de varit på resa så kanske de har med ett kort, eller kanske en leksak de vill visa. Då skapas det en mer spontan samling utefter vad barnet har med sig (Stina, Kristallen).

9 Diskussion

Under den här delen kommer vi att presentera en diskussion där vi varvar resultatet med den teoretiska anknytningen samt tidigare forskning och våra egna tankar.

Resultatet av den egna undersökningen

Resultatet utav vår forskning visar att det finns ett tänk hos alla förskolor om att göra barnen delaktiga i samlingen. Det finns en stor variation på hur det görs. Hur man arbetar med demokratiska frågor och tar till vara på barnens egna idéer och intressen. I läroplanen för förskolan står det att förskolan ska ligga på en demokratisk grund, klimatet i förskolan ska vara demokratisk där de ger möjlighet till samhörighet och mellan individerna (Skolverket 2010). Beatrice berättade att barnen har stort inflytande i samlingens upplägg, då de kommer med idéer följer de barnens förslag. Resultatet visar även att det finns skillnader gällande barnens ålder. De minsta barnen (1-2 åringar) är delaktiga genom att visa och eller välja till exempel sånger de vill sjunga. Barnen visa/väljer ofta sångerna genom att dra ur en sångpåse eller i vissa fall peka på något de vill sjunga om. De som har börjat utveckla språket kan ibland även uttrycka sig i ord. Medans de större barnen (4-5 åringar) även kan komma med önskningar under dagen på vad de vill ha med under samlingen och inte enbart under själva aktiviteten. Man kan tydligt se en skillnad i hur de gör baren delaktiga, de äldre barnen har större möjligheter att vara delaktiga i samlingen och de små barnen mindre möjlighet. På Karins avdelning går de tillsammans igenom dagen och baren får vara ed och bestämma schemats upplägg.

Det är vanligt att samlingen blir som en slags informationsstund där de tillsammans presenterar dagen, det kan ses som en rutingenomgång om vad som kommer hända idag. Det blir en presentation om dagen för barnen som de är delaktiga i. Elisabeth (Nyckelpigan) menade att vid samlingen skapar de en rutin över dagen då vissa barn behöver en slags struktur att veta vad som kommer att hända härnäst. För barn i behov av stöd är det extra viktigt att använda sig av rutiner för att barnen ska veta vad som kommer härnäst

Vi brukar ha en samling på morgonen när alla barn har kommit. Och det blir en samling och en informations stund. Om hur dagen kommer att se ut, några utav barnen behöver ha lite struktur över hur dagen kommer att se ut. Och då är det ett bra sätt för alla barn att få det (Elisabeth, Nyckelpigan).

På Karins avdelning där det finns barn i behov av stöd har de skapat en tillvaro med rutiner, där går de igenom vilken dag det är och benämner veckodagarna med färger samt använder mycket tecken som stöd (Jakobsson & Nilsson, 2011). Barnen och förskollärarna utformar tillsammans ett schema över dagen, som de kan följa med hjälp av en pil som de förflyttar efter varje aktivitets slut och början. Barnen kan lättare och utan hjälp av en vuxen reflektera över dagen händelser. Arbetslaget ska ge varje barn en möjlighet till utveckling och lärande samt ge särskilt stöd till de barn som befinner i en situation som de upplever svår (Skolverket 2010). Vad de ska göra här näst, vad som kommer senare samt vad de har gjort tidigare på

dagen. Jakobsson & Nilsson beskriver att det dock kan vara en nackdel med att ha för mycket rutiner. När rutinerna sker på ett allt för automatiserade vis slutar man reflektera över dagen (2011). Likt det Jakobsson beskriver om risken med för automatiserade rutiner anser vi en viktig del att poängtera gällande barns samlingar, även om barn behöver känna igen sig i strukturen är det viktigt att variera innehållet man kan exempelvis välja att börja och avsluta på samma vis men där emellan bör det ske något nytt för att barnen inte ska bli uttråkade och tappa fokus.

Olika former av figurer framkommer i verksamheten som förskollärare använder för att locka till sig barnens uppmärksamhet och nyfikenhet. Ett slags redskap, mediering som kommer från den sociokulturella teorin. Man använde ett redskap på olika sätt att kommunicera eller använda för att stärka den bristande människan. Genom att använda Kim eller Bison skapar man ett intresse bland barnen, en vilja för dem att lära känna figuren. En avdelning använde sig digitalt av ett bi som heter Bison är en digital figur som en Emmas avdelning använder sig av. Bison kommunicerade med QR-koder som barnen själve kunde kommunicera till Bison och varandra, med hjälp av förskollärarna. Tanken med QR-koder är att där kan barnen vara mer delaktiga i än att en förskollärare skulle läsa och skriva brev tillsammans med barnen. I läroplanen står de att den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan, förbereda barnen till en social och kulturell mötesplats (skolverket 2010). Barnen kunde själva med QR-koder spela in meddelanden, fakta eller uppgifter till varandra. QR-koderna skapa en kommunicerande uttrycksform som barnen kan använda sig av då de främjar barnens utveckling och lärande (skolverket 2010). De ger barnen en möjlighet att skapa mening i deras egna liv, låta dem vara aktörer för sin egen utveckling (Melin 2013, s. 8). Förskollärarna försöker locka barnen till att de kan påverka och ge egna förslag till samlingen. Barnens agens kopplas till barnens kompetens (Löfdahl, 2007) när barnen är delaktiga utvecklas de som människor, när de är delaktiga är barnen intresserade och kan analysera och påverka lärandets utveckling. Förskollärarna ska vägleda barnen i deras utveckling och lärande, som Emma uttryckte

Barnen ska inte se oss pedagoger som informatörer utan vi ska vara redskap för dem att använda, ett hjälpmedel för deras dag på förskolan (Emma, Kringlan).

Vi ska finnas som ett hjälpmedel, ett redskap genom deras utforskande och undersökande mot lärande. Vid samspel mellan individer, barn och vuxna, barn och barn, skapar en högre kvalitet i förskolan. Genom samspel mellan varandra får man ta del av varandras livsvärld det resulterar till förståelse för varandras livsvärld och en större syn på sin egen och den värld man lever i (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson 2011).

Med hjälp av struktur och organisation av förskolans verksamhet görs utifrån förskollärarnas kunskap om mål, barn och verksamheten. Beroende på hur förskolan är formad behöver de anpassad struktur för att alla ska trivas. Det är viktigt att barnen är förstående i verksamhetens upplägg, att och hur de kan påverka. Det ska finnas utrymme för barnen att vara deltagande i verksamhetens utformning där de ska finnas möjligheter för barnen att uttrycka sina åsikter och att åsikterna blir omhändertagna av förskollärarna. Sheridan och Pramling Samuelsson

(2009) förklarar det som att detta då barnens spontana intressen uppkommer. Stina (Kristallen) berättade att när de arbetar med experiment är barnen med i diskussionen, det är barnen som leder den med förskollärarna som ett hjälpmedel, ett redskap menade Emma (Kringlan) i sin intervju, det är också medvetna att de kan påverka samlingen genom att om de önskar, tar de med något som de vill berätta om och visa upp. Förskollärarna har en tillåtande förhållande gentemot barnen. Beatrice (Solen) berättar om att hon är flexibel när det gäller samlingens upplägg, om barnen önskar något eller vill göra något speciellt tillsammans är det självfallet att de följer barnens önskemål. Det är förskollärarnas jobb att skapa lärandesituationer. Verksamheten ska utveckla barnens självständighet där de kan känna tillit och trygghet till sin egna förmåga (Skolverket, 2010). Sheridan och Pramling Samuelsson (2012) berättar att barns delaktighet skapas när verksamheten planeras av barnen, när de kan påverka innehåll, aktiviteter och miljöns utformning.

I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) står det att förskolan ska vila på en demokratisk grund, och för att barnen ska skapa en förståelse för vad demokrati är behöver de vara delaktiga i processen. I förskolan kan de ge uttryck till, skriver Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003), att barnen är med och bestämmer vad de ska leka, vilka som ska vara med och vart, men med ett undantag i att de inte kan bestämma för varandra. För att barnen ska vara medvetna om att det är med och bestämmer behöver förskollärarna sätta ord på barnens delaktighet. Cecilia berättade att de benämner de gånger barnen varit med och bestämt för att tydliggöra det

Nu fick du vara med och bestämma eller att nu valde du denna bilen. Nu bestämde du Lisa att i skulle sjunga om bilar. Att vi med ord berättar att du valt detta (Cecilia, Delfinen).

Melin (2013) skriver att delaktighet bland barn skapar en möjlighet för barnen i deras utveckling och möjligheter som medborgare. Att ge barnen möjlighet till delaktighet är ett mål som arbetslaget ska sträva efter, att ge alla barnen möjlighet att förstå att deras egna handlingar kan påverka miljön. samtidigt som de ska ta hänsyn till varandra, att de ska utveckla sin förmåga att fungera i grupp och visa hänsyn till varandra (Skolverket, 2010). Vid vuxeninitierade situationer skapar lärarna möjligheter för att hjälpa barnen med deras svårigheter. De kan ha svårt att se vad barnen uppfattar som svårt, det är en gemensam faktor att lärarna har en mindre grad av barns perspektiv (Simeonsdotter Svensson, 2009). Vuxna ska ses som en gruppledare som intar sig ett barnperspektiv för att stödja deras åsikter och utveckla i verksamheten, de ska bli delaktiga i arbetet (Melin, 2013).

Vid användningen av lika former av redskap QR-koder är olika lärande situationer som Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson kallar det "lärandets akt". I en situation skapar lärarna kommunikation och agerande bland barnen för att skapa en god lärandesituation bland barnen (2003). Stina berättade om deras Kim, som är ett litet troll som är förstenad på dagen och levande på natten. På natten har Kim ofta gjort något hyss, en gång hade hon lagt ut massa pusselbitar på golvet. Då blir det ofta prat bland barnen om vad hon hittat på under natten. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) står det att den pedagogiska verksamheten ska stimulera barnens till utveckling och lärande. Det är ett sätt förskolelärarna

använder sig av för att skapa en diskussion bland barnen, få dem att analysera. Barnen får komma med egna förslag och lyssna till andras. Förskollärarnas uppgift blir att utveckla och förstärka barnen i diskussionen, Förskollärarna ska finnas tillhanda för att stötta barnen i deras utforskade, ge dem olika material eller föreslå aktiviteter, kanske behöver barnen tips eller exempel för att forma lösningar i ett problem (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2011). Varför hade Kim lämnat pusselbitar på golvet? Behöver hon hjälp? Hur kan i så fall barnen hjälpa Kim med pusslet? Förskollärarna ska utmana barnen i deras lärande, hur kan man hjälpa Kim med pusslet utan att de själva ska göra arbetet åt Kim? Det kanske är en utmaning från Kim som barnen ska lösa, sen kan barnen utmana Kim. Det handlar om att förskollärarna låter barnen undersöka, det finns inga rätt eller fel.

I Thulins studie (2010) "barns frågor under en naturvetenskaplig aktivitet i förskolan", undersökte hon barnens frågor. Hur man kan ta tillvara på barnens frågor för att skapa ett lärande som intresserar dem. De frågor barnen ställer kommer från barnens perspektiv, som vuxen har vi genom socialisering blivit fixerade vid att det ska vara ett rätt svar. Vilket kan förhindra vår syn på att det kan finnas fler svar på ett problem (Doverborg & Pramling, 1995). Thulin menar på att man ska diskutera och använda sig av aktuella begrepp beroende på det sammanhang man befinner sig i. En del i läroplanen beskriver att förskolan ska sträva efter att varje barn ska utveckla en förmåga att se samband mellan naturvetenskapliga begrepp och upplevelser. Barnen ska också utveckla sina kunskaper om att urskilja, utforska, ställa frågor och samtala om naturvetenskap (Skolverket, 2010). Vid en diskussion om varför Kim lagt ut pusselbitar på golvet kan de handla mer om vardagliga begrepp för barnen, än språklig utveckling och hur man förhåller sig i en diskussion med andra. Det går också att se det som att man problematiserar det som tas för givet, det är ett bra sätt för barn att analysera och fundera kring olika perspektiv. Hur kan det vara, vad tror andra? I sådana situationer skapas en möjlighet till utveckling av förståelse hos barnen (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Man vill forma det rika barnet där de är med konstruktörer, där de får ta del i diskussionen och vara delaktiga med att ge egna förslag (Dahlberg, Moss & Pence, 2001 refererad i Thulin, 2010). Barnen kan påverka den didaktiska utgångspunkten i lärandet vilket resulterar i ett intresse bland barnen. Thulin menar på att själva processen är mer viktig än resultatet, själva diskussionen utvecklar barnen och det är målet i arbetet med barns utveckling (Thulin, 2010).

För att barnen ska vilja lära sig något måste det intressera dem, de kan känna att de har en lösning När barnen på Stinas avdelning ser att Kim gjort något hyss kan de känna att de vet hur det ska vara eller så har de en lösning på problemet. Där finns det en möjlighet att barnen stärker sitt självförtroende när de kan hjälpa någon. Det är också de knasiga barnen kommer ihåg menar Stina, då hon kan fråga barnen vad de minns från förskoletiden kan svaren bli när de satt under borden och åt bullar eller när de började störtregna när de var ute i skogen och de fick ta skydd under en stor gran

Om barnen ska lära sig något måste det vara hippt, något roligt och spännande (Stina, Kristallen).

Det där lite knäppa, roliga blir ett minne för barnen. Lärarnas utmaning är att skapa utmanade lärandesituationer för barnen (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009). Att ta tillvara på tillfällena där barnen använder alla sinnen. Lärandet kan gestaltas och utvecklas i förskolan mellan samspel mellan vuxna, barn och miljön, människorna och omgivningen är beroende av varandra (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson, 2011). Så när man fastnar under en gran med barnen för att vänta på att regnet ska avta kan man skapa en lärande diskussion som varför det regnar, vart tar vattnet vägen, de kan berätta historier eller skapa en historia tillsammans etc. Man kan skapa en liten samling under granen i skogen där barnen kan delta eller låta barnen bestämma vad de vill göra. Emma (Kringlan) menade att poängen med samlingen är att skapa ett glädjefyllt lärande för att skapa möjligheter till meningsskapande för barnen. De ska vara lockade till att påverka och vara delaktiga i samlingen för barnen. Arbetslaget ska arbeta med att det enskilda ska vilja ta ansvar och utöva sitt inflytande i förskolan (Skolverket, 2010). Det ska finnas ett samspel mellan barn och vuxna samt mellan barnen själva. Lärarna ska lyfta fram barnens intressen, hur erfar barnen, hur för de sig i sin omgivning? Hur ser deras meningsskapande ut? Barnen ska vara delaktiga och ha ett inflytande i verksamheten, samlingen. Det ger dem möjlighet att påverka det kan resultera till att barnen skapat mening i det uppdrag och mål förskolan stävar mot, de blir medvetna för sitt eget lärande (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009).

För att skapa en positiv association och bevara barnens delaktighet, bör barnen ges möjlighet att analysera och ifrågasätta. Utifrån naturvetenskapens värld att barnen i sitt arbete ska få möjlighet av förskollärarna att uttrycka sina frågor och idéer, samt att lyssna till andras (Helldén, Jonsson, Karlefors & Vikström, 2010). De lärandeobjekten kan synliggöras i förskollärarnas arbete i verksamheten. För att göra barnen delaktiga i deras lärande och ge dem möjlighet att påverka, kan man börja med mindre doser. Som vid småbarnsavdelning där det rör sig om önskesånger, som senare kan utvecklas till att låta barnen skapa en helt eget samlings upplägg. Likt det Beatrice berättade att barnen ibland kommer med ena förslag efter att hon presenterat en lista, då följer hon barnens förslag och förändrar sin lista utifrån barnen. Barnen ser och märker att de kan påverka och resultatet påpekar Beatrice är att de har fungerande samlingar, barnen är oerhört engagerade. Barnen ska sträva efter att utveckla sin förmåga att påverka situationen genom att uttrycka sina tankar och åsikter (Skolverket, 2010). Beatrices förhållningssätt i situationen är ett bra exempel på en väl fungerande samspelande atmosfär. Den samspelande atmosfären har vidgade gränser för att låta barn prova på nya saker (Johansson, 2011). Att inte alltid följa bestämda regler utan ibland följa barnens idéer trots att de eventuellt motstrider de vanliga reglerna som ex att sitta och äta under bordet som Stina (Kristallen) berättat om tror vi kan väcka barnens intresse till liv. Från Stinas erfarenheter var det ofta de lite tokiga händelserna som barnen kommer ihåg ifrån sin förskoletid. Att göra något oväntat och "konstigt" behöver inte innebära att barnen lär sig "fel" utan kan snarare bidra till en bredare förståelse hos barnen om varför man vanligtvis inte sitter under bordet och äter, framförallt på grund av att det är opraktiskt. Lärandet ska vara lustfyllt och det är en förutsättning för att skapa ett aktivt och motiverat barn som är en grund förutsättning för att barn ska lära sig (Helldén, Jonsson, Karlefors & Vikström 2010).

Elisabeth (nyckelpigan) berättar om barnens möjlighet till påverkan, "De stora barnen har arbetats in detta tänk, det är mycket medvetna om sina möjligheter att påverka" Det gäller som förskollärare att tydliggöra denna möjlighet för barnen så de vågar utvecklas genom att testa sig fram. Ett samspel och en kommunikation mellan förskollärarna och barnen behövs för att bemöta barnens förutsättningar till lärande, barn är individer och har olika erfarenheter (Simeonsdotter Svensson, 2009). I variationsteorin har lärandet en *vad* aspekt och en *hur* aspekt. *Vad* personen lär sig är objektet och *hur* personen lär sig är själva processen (Jensen 2011). En förskollärare behöver inta barns perspektiv för att skapa sig en process som hjälper barnen att lära sig objektet. I förskolan är processen viktigare än objektet. Siraj-Blatchford (2001, 2009, refererad i Thulin, 2010) menar att inom det naturvetenskapliga lärandet för barn handlar det i första hand om själva undersökningens begreppet som är viktig för barns lärande. De ska inte i första hand lära sig om jord utan det är undersökningen som är viktig hur tar det till sig kunskap. Stina (Kristallen) berättar att när de arbetar med experiment så är barnen med och funderar på vad det kommer att bli och vad som kommer att hända. Efteråt diskuterar de tillsammans igen om vad som hände. Diskussionen är en viktig del för barnen, där får de reflektera och vara deltagande i processen. Variationsteorin poängterar vikten utav att tillföra barnen en mängd olika sätt att erfara och förstå sin omvärld. Samlingen är då en utmärkt tillfälle att erbjuda barnen olika synsätt och tolkningar av olika fenomen. Eftersom ingen samling är den andra lik, både aktiviteter och samtal varierar och såväl vuxna och barn har möjlighet att dela med sig av tankar, kunskaper och idéer till varandra.

Slutdiskussion

Syftet med vår studie var att synliggöra hur förskollärarna gör barnen delaktiga i samlingen, och det är beroende av var barnen befinner sig både utveckling och ålder. De skillnader vi har sett i vår studie är att de äldre barnen har större inflytande i samlingarna och de mindre har en mindre inflytande del i samlingen. Man kan se att de får en möjlighet att utveckla ett lärande till att vara med och bestämma. Det börjar med delar av samlingen, där de små barnen får önska sånger de vill sjunga, eller att de har något de vill visa. Det utvecklas efter att barnen blir äldre så kan de vara med och bestämma ett helt upplägg. Som exempelvis när Beatrice kom med ett upplägg till en samling som hon senare fick lägga åt sidan då barnen hade egna önskningar om hur dagens samling skulle utspelas. Det är så viktigt att ta tillvara på barnens önskemål för att visa på att deras önskningar och tankar är lika om inte mer värda än förskollärarnas. Vi ska locka dem till att bli delaktiga som Emma förklarar med samlingens innebörd. Förskollärarna i vårt arbete strävar efter att göra barnen delaktiga i samlingen, söker efter ett barns perspektiv, vad är det barnen uppmärksammar och vad intresserar barnen. Nästa steg i den här studien kan bli att observera verksamheten. Hur ser de ut i verkligheten? Hur anpassar förskollärarna barnens delaktighet i praktiken? Simeonsdotter Svensson (2009) skriver i sin avhandling att när barnen erfar svårigheter är det beroende på förskollärarnas minskade grad till barns perspektiv. För det har en betydelse att införskaffa sig ett stort barns perspektiv för att kunna tolka vad barnen egentligen förstår och uppfattar.

Samlingen ger stort utrymme till lärande för barnen. Vilket kan underlätta när barnen sedan ska börja i grundskolan eftersom de flesta grundskolor har en samling liknande den i förskolan med en pedagog som leder gruppen och instruerar barnen genom en mängd olika färdigheter. Vid samlingsstunden på förskolorna är det vanligt att pedagogerna lär ut några akademiska färdigheter så som siffror, bokstäver, former och årstiderna. Även subtila färdigheter som exempelvis att lyssna, turordning samt samverka med såväl jämnåriga som vuxna (Zaghlawan & Ostrosky, 2011). Att bygga upp relationer är en av de viktigaste förmågorna barnen lär sig under förskolans olika aktiviteter, samlingen är en utav dem (Kantor, P., Elgas, P. M., & Fernie, D. E. 1989 refererad i Zaghlawan & Ostrosky, 2011).

Efter den här studien genomförts och fått fram ett resultat kan vi själva inte se någon nackdel med att ha minst en samling per dag där barnen får möjlighet att se varandra. Vi anser utefter vårt resultat att barnen har stor nytta utav det de lär sig under samlingarna inte minst vid övergången till grundskolan. Vi stämmer in med Elisabeths tankar om att samlingen är en bra övning inför skolan. Samlingen skapar också en gruppkänsla i barngruppen, en vi känsla. Vilket skapar en trygg barngrupp som är en stor fördel för att barn ska våga prova och lärande. Bland trygga barngrupper skapas glada barn och de kan hjälpa förskollärarna med att skapa roliga och intressanta lärande situationer bland barn som diskuterar och pratar mycket. Det ger en insikt i barns perspektiv.

Vi som är blivande förskollärare har skapat oss en djupare kunskap om den aktuella forskningen och förskollärarnas erfarenheter, denna lärdom kommer vi att föra vidare i vårt framtida yrkesliv. Vi har fått ta del av vetenskapliga metoder och använt dem i studien för att få fram ett resultat på vår fråga. Det resultat vi fått fram är att förskollärare arbetar med att låta barnen få ta del av samlingens upplägg. De får möjlighet att utveckla en förståelse för vad och hur de kan påverka samlingens upplägg. Förskollärarna arbetar med att skapa ett lustfyllt lärande för att skapa nyfikna och intresserade barn. Tack vare förskollärarnas bidrag med kloka tankar och erfarenheter har vi utvecklats i vägen till förskollärare och vår framtida yrkesroll. Vi hoppas att den här studien bidrar till andra förskollärare att utveckla sitt arbete i deras yrkesroll. Om vi skulle gå ett steg till och utveckla studien, skulle det vara intressant att utgå ifrån hur barnen ser på deras möjligheter att vara delaktiga och påverka samlingarna. Utifrån en sådan utgångspunkt skulle vi då välja att intervjua barnen. Vilket skulle vara ett oerhört intressant arbete.

10 Referenslista

- Allwood, M & Erikson, M. (2010) *Grundläggande vetenskapsteori för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Lund: Studentlitteratur
- Bjar, L & Liberg, C. (2010) *Barn utvecklar sitt språk*. studentlitteratur AB, Lund
- Cole, M., John-Steiner, V., Scribner, S & Souberman, E. (1978) *L. S. Vygotsky Mind in society - the development of higher psychological processes*. By the president and fellows of Harvard college, all rights reserved
- Doverborg, E. & Pramling, I. (1995) *Mångfaldens pedagogiska möjligheter*. Liber utbildning: Stockholm
- Engdahl, I. & Ärlemalm-Hagsér, E. (2011). *Barns delaktighet i det fysiska rummet. Svenska OMEP:s utvecklingsprojekt med stöd av allmänna arvsfonden*. Bulls Graphics: Halmstad
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Engström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur
- Gustafsson, B., Hermerén, G. & Petterson, B. (2011) *God forskningssed*. Vetenskapsrådets expertgrupp för etik. Stockholm
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson M. (2010) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerup
- Hwang, P. (1999) *Spädbarnets psykologi*. Natur och kultur: Falun
- Jakobsson, I. & Nilsson, I. (2011) *Specialpedagogik och funktionshinder. Att möta barn och unga med funktions nedsättningar i en utvecklande lärmiljö*. Bokförlaget Natur & Kultur: Stockholm
- Jensen, M. (red.) (2011) *Lärandets grunder - teorier och perspektiv*. Studentlitteratur: Lund
- Johansson, E. (2010) *Möten för lärande- pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Stockholm: Fritez
- Johansson, E. & Pramling Samuelsson, I. (2007) *Att lära är nästan som att leka*. Stockholm: Liber

- Lundgren, U. P., Säljö, R. och Liberg, C. (2010) *Lärande skola bildning - grundbok för lärare*. Natur och kultur, Stockholm.
- Löfdahl, A. (2004) *Förskolebarns gemensamma lekar - mening och innehåll*. Studentlitteratur AB, Lund
- Olofsson, B. (2010) *Meningsfull samling i förskolan*. Lärarbundets förlag.
- Piaget, J. (1975) *The Child's Conceptions of the World*. New Jersey: Litterfield, Adams & Co.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2009) *Preeschool Quality and young children's learning in Sweden*. University of Gothenburg: Sweden
- Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2003) *Det lekande lärande barnet – I en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber
- Rubenstein Reich, L. (1994) European Early childhood education research journal. *Circle time in preschool: An anysis of educational praxis*.
- Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2009) *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, S. & Johansson, E. (2009) *Barns tidiga lärande*. En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. & Johansson, E. (2011) *Förskolan – arena för barns lärande*. Stockholm: Liber
- Skolverket. (2010) *Läroplanen för förskolan. Lpfö98. Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes www.skolverket.s
- Smidt, S. (2010) *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Studentlitteratur AB, Lund
- Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2010) *Child Perspectives and Children's Perspectives in Theory and Practice*. . New York: Springer.
- Säljö, R. (2008) *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*. Norstedts akademiska förlag: Stockholm
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf.
- Vygotskij, L. S. (1978) *Mind of Society: The development of higher psychological processes*. In V. Cole, S. John-Steiner, E. Scribner & E. Sauberman (Eds). Cambridge, Ma:

Harvard University Press.

Vygotskij, L. S. (1982) *Taenking og sprog*. Köpenhamn: Hans Reitzek Förlag.

Williams, P., Sheridan, S & Sandberg, A. (2014) *Preschool - an arena for children's learning of social and cognitive knowledge*.

Zaghlawan, H. Y. & Ostrosky, M. M. (2011) *Early Childhood Educ J*. Circle Time: An Exploratory Study of Activities and Challenging Behavior in Head Start Classrooms. University of Illinois at Urbana-Champaign

11 Bilaga

Intervjufrågor

1. Hur ser en typisk samling ut för er?

- När på dagen, hur länge, varför just den tiden på dagen
- använder ni några redskap? (vad är det regelbundet, vem bestämmer vilka redskap som ska vara med?)

2. Varför har ni en samling med barnen i den dagliga verksamheten?

- vad är målet?

3. Vad anser ni viktigt att ha med i en samling?

- varför, vad är ”poängen?”

4. Vem uppmärksammar barnen om dess möjlighet till påverkan av samlingen?

- Är det ni pedagoger, i så fall hur gör ni barnen medvetna om detta?
- Hur ser ni att barnen är medvetna om denna möjlighet?

5. När, hur ges barn möjlighet att påverka samlingens innehåll?

- Är det specifika delar i samlingen eller hela upplägget?

6. Vilka barn får möjlighet att påverka?

- Ålder, utveckling, kön?

7. Ges barnen möjlighet att berätta egna erfarenheter/historier under samlingen? Hur gör ni för att inte de andra barnen ska tappa fokus när kamraterna berättar?

- Vad tycker ni om att dela in dem i mindre och fler grupper?